

Úvod

Cesta duchovního dětství je známá především díky „malé cestě“ svaté Terezie z Lisieux, nicméně i Svatý Josemaría Escrivá de Balaquer, který se v mnohém malou světicí nechal ovlivnit, žil tuto duchovní cestu výjimečným způsobem.¹

Zmínil to po svatořečení zakladatele Opus Dei ve svém proslovu i zemřelý papež Jan Pavel II.:

„Pán učinil, že svatý Josemaría hluboce chápal dar našeho Božího synovství. On ho naučil vidět něžný otcovský obličej v Bohu, který k nám mluví prostřednictvím nejrůznějších peripetií života. Obličej Otce, který nás miluje, který nás krok za krokem sleduje a chrání nás, který nás chápe a čeká od každého z nás láskyplnou odpověď. Toto vědomí přítomnosti Otce, jenž nás všude provází, dodává křesťanovi nezlomnou důvěru: v každou chvíli musí důvěřovat nebeskému Otci. Nikdy se necítí sám ani nemá strach. V kříži – objeví-li se – nevidí trest, nýbrž poslání svěřené samotným Pánem. Křesťan je nutně optimista, protože ví, že je Božím dítětem v Kristu.“²

Záměrem této práce tedy bude hlouběji proniknout do cesty duchovního dětství, kterou hlásal a žil zakladatel Opus Dei.

To ovšem nejde bez obeznámení se s jeho osobou a spisy. Proto se v první kapitole seznámíme s důležitými událostmi jeho života. Zaměříme se zvláště na jeho dětství, cestu ke kněžství a začátky Opus Dei.³

Ve druhé kapitole se seznámíme s různými druhy spisů svatého Josemaríi Escrivá, v nichž jsou zachyceny jeho duchovní zkušenosti a rady.

---

¹ Srov. DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateřovi Opus Dei*, s. 84.

² Cit. JAN PAVEL II, Svatý Josemaría: světec každodennosti, proslov při audienci 7. října 2002, *Informační list – prosinec 2003*, Brno, 2003, s. 23-24.

³ Budu čerpat hlavně z knihy: GONDRAND, Francois, *Al paso de Dios*, dále jen GONDRAND, Madrid, 1984, (dále jen: GONDRAND, *Al paso de Dios*),

Na základě těchto spisů, vysvětlíme ve třetí kapitole jeho pojetí Božího synovství, jehož se nám dostává v Kristu, a které je, v nauce svatého Josemaríi, také východiskem pro život duchovního dětství.⁴

Ve čtvrté kapitole se pokusíme analyzovat cestu duchovního dětství, která je prezentovaná v jeho nejznámější knize *Cesta*.⁵

A v poslední kapitole pak ukážeme některé prvky duchovního dětství, které jsou společné svaté Terezii z Lisieux i zakladateli Opus Dei.⁶

---

⁴ V této kapitole se budu opírat hlavně o článek Fernanda Ocárizo, *La filiación divina, realidad central en la vida y en la enseñanza de Moans. Escrivá de Balaguer*, *Scripta Theologica* 134 (1981), 513-552, a knihu *Hijos de Dios: la filiación divina que vivió y predicó El Beato Josemaría Escrivá*, Pamplona, 1993, od F.F. Carvajala a P. Betety.

⁵ Zde se budu čerpat hlavně z historicko-kritického vydání *Cesty*, které připravil Pedro Rodríguez, jakožto první díl edice JOSEMARÍA ESCROVÁ DE BALEGUER - OBRAS COMPLETAS, a které vyšlo v Madridu v roce 2002.

⁶ Zde nám bude oporou článek od Francisca Gallega LUPÍÑEZE, *Influencia de Santa Teresa del Niño Jesús en le Beato Josemaría Escrivá de Balaguer*, *Carmelus* 47 (2000), fasc. 1.

1. ŽIVOTOPIS SVATÉHO JOSEMARÍI ESCRIVÁ DE BALAGUER

Pro potřeby této práce se zaměříme v následujícím životopise svatého Josemaríi zvláště na prvních čtyřicet let jeho života, které si rozdělíme na dvě období: před zrozením Opus Dei (1.1) a počátky a rozvoj Opus Dei (1.2).

1.1 Před zrozením Opus Dei

V tomto prvním období se nejdříve zaměříme na dětství svatého Josemaríi (1.1.1), poté na jeho cestu ke kněžství a seminární léta v Zaragoze (1.1.2), až po jeho odchod do Madridu (1.1.3).

1.1.1 Dětství

Svatý Josemaría Escrivá de Balaguer se narodil 9. ledna 1902 v Barbastru v Aragonii ve Španělsku v rodině José Escrivy y Corzán a Dolores Albas Blanc. Pokřtěný byl o čtyři dny později jako José María Julián Mariáno. Jeho starší sestra Carmen se narodila roku 1899, rok po svatbě jeho rodičů.

Ve dvou letech malý Josemaría těžce onemocněl, podle lékařů smrtelně. Jeho rodiče se obrátili o pomoc k Panně Marii a slíbili jí, že pokud se jejich Josemaría uzdraví, půjdou s ním na pouť do kaple v Torreciudad – v zápětí se zázračně dostavilo uzdravení.

Po Josemaríovi následovaly tři mladší dcery, Maria Asunción roku 1905, Maria Dolores roku 1907 a Maria del Rosario roku 1909. Všechny však zemřely již v dětském věku v opačném pořadí, než se narodily. Maria del Rosario zemřela do roku od svého narození, Maria Dolores o dva roky

později a za další rok také nejstarší Maria Asunción, které v té době bylo osm let. O šest let později se roku 1919 narodil jeho bratr Santiago.

Otec svatého Josemaríi vlastnil, jako jeden ze dvou společníků, obchod s látkami a malou továrnu na výrobu čokolády. Při vzpomínce na něj se později svatému Josemaríovi vybavuje otcova vážná tvář, krátké vlasy, jemný knír a pohled, v němž se zračila inteligence a radost, kterou nedokázala změnit ani protivenství. Svatý Josemaría se mu mohl se vším svěřit, a když trochu povyroستl, brával ho otec na procházky po okolí města. Tehdy se jejich rozmluvy stávaly více důvěrnější.

Jeho matka byla milá a vytrvalá, jí vděčil svatý Josemaría za svou přirozenou zbožnost, kterou beze studu projevoval také jeho otec. Ponaučení jeho matky byla vždy praktická: když se například schoval před návštěvou pod postel, vyháněla ho klepáním holí do podlahy, on pak celý rozzlobený vylezl a matka mu říkala: „Josemarío, stydět se máme, pouze když hřešíme.“⁷

Později si uvědomil, když přemýšlel o letech svého dětství a dospívání, že velký vliv, který na něj rodiče měli, byl dán jejich neustálou ochotou a důvěrou, s jakou s ním vždy jednali, s jakou mu, jak dospíval, „popouštěli uzdu“, a s jakou ho učili, jak má zacházet se svou svobodou, i když šlo třeba jen o to, že se staral o své drobné výdaje.

Přesto se mu nezdálo, že by byl hodné dítě. Sice se smířil s tím, že jej líbají některé přítelkyně jeho matky, z nichž jedna měla knír a píchala, ale někdy na něj přicházel vzdor, který ovládl až později časem. Jednou třeba mrštil hadrem o tabuli, protože se ho učitel matematiky zeptal na něco, co v hodině nevysvětlil. Jindy, když jej neprávem obvinili, že udeřil jednu holčičku, nemohl snést tuto nespravedlivost. Uměl se však i ovládnout, když bylo třeba. Například, když ho jednou kousl pes a on šel hned k jedné ze svých tet, aby ho ošetřila, protože nechtěl, aby se matka polekala jeho krvavé rány.⁸

Číst a psát se naučil ve školce Milosrdných sester a od sedmi let navštěvoval kolej Piaristů v Barbastru. O prázdninách jezdili všichni k babičce z otcovy strany do nedalekého Fonz, kde žil také strýc - kněz

---

⁷ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios* s. 19-20.

⁸ Tamtéž, s. 22.

Mosém Teodoro se svou sestrou Josefinou. S návratem domů se vracely dny jeden jako druhý: vyučování v koleji, úprk domů, hry na náměstí, stále delší a delší četba, rozhovory s tatínkem a maminkou - s ubíhajícími roky stále vážnější a klidnější. A na sklonku odpoledne pravidelný růženec s celou rodinou.

Od sedmi let se svatý Josemaría pravidelně zpovídal. Jakmile začal chápat věci kolem sebe, matka mu jednoduše vysvětlila, v čem spočívá svátost smíření, pomohla mu připravit se na její přijetí a dovedla ho ke zpovědníkovi. Když se poprvé vyznal ze svých dětských hříchů, dostal jako pokání sníst smažené vajíčko. Když o tom řekl rodičům, tak se tomu velmi nasmáli. V deseti letech byl poprvé u svatého Přijímání. Eucharistie pro něj z počátku byla jen ovál s blikajícími světly okolo, který byl umístěný uprostřed retáblu v katedrále v Barbastru. Jeho matka mu ale vysvětlila, že je tam jistým tajemným způsobem přítomný Pán Ježíš.

Smrtí jeho tří sester zkoušky rodiny Escrivá neskončily. Obchody v otcově podniku šly čím dál hůře, a tak nezbylo než jej v roce 1914 zavřít. Don José Escrivá zaplatil všem věřitelům, a nevyužil tak ochrany poskytované zákonem. Bylo to čestné gesto, tím spíše, že jedním z hlavních důvodů krachu podniku bylo nečisté jednání jeho společníka. Svatý Josemaría viděl, že jeho otec stárne, i když si neztěžuje a neztrácí svou eleganci a sebeovládání. Jeho matka, která nyní vykonávala domácí práce jen s pomocí dcery Carmen, si také nestěžovala přesto, že musela snižovat rodinné výdaje.

Don José Escrivá začal ihned hledat jinou práci. Na počátku roku 1915 strávil několik měsíců v nedalekém Logroňu, kde pracoval v obchodě s látkami a konfekcí, podobnému tomu, o který přišel, a hledal dům, ve kterém se chtěl s rodinou usídlit. Když třináctiletý Josemaría ukončil v Barbastru školní rok a strávil léto ve Fonz, přestěhovali se všichni do Logroña.

Začátky nebyly snadné, museli se usídlit, navázat kontakty a vztahy. Nicméně díky jednomu otcovu kolegovi z obchodu, kde don José začal brzy vynikat svou profesionální svědomitostí, přesností a milým chováním k zákazníkům, začali být postupně přijímáni. V neděli se procházeli po

okolí města a končivali doma nebo u někoho z přátel svačinou či besedou, na níž se diskutovalo o tématech té doby.

Svatý Josemaría pokračoval bez problémů ve studiu na logroňském institutu, zajímal se zejména o humanitní vědy a začal oceňovat středověkou poezii a klasické autory španělského Zlatého věku, mezi nimi Cervantese a kastilské mystiky. Živě se zajímal o události své doby, o nichž slýchal mluvit otce s přáteli. K jeho největším přátelům patří Isidoro Zorzano, který se později stane jedním z prvních členů Opus Dei.

1.1.2 Cesta ke kněžství

V prosinci 1917 jednou vyšel z domu a uviděl v jinak neposkvřněném sněhu stopy bosých nohou, a spatřil v dálce José Miguela, bosého karmelitána, jehož klášter byl blízko Logroña. Tento jev netušené ušlechtilosti způsobil, že se v něm probudila dosud skrytá touha, kterou od té chvíle nemohl rozptýlit. Ještě před pár měsíci by se při pouhé představě, že by se měl stát knězem usmál, přesto se nesnažil utišit neklid, jenž od té chvíle sílil.

Jednoho dne učinil rozhodující krok a řekl otci, že vstoupí do semináře. Otcovo ohromení bylo obrovské, protože toto synovo rozhodnutí neočekával. Byla to jediná chvíle, kdy svatý Josemaría viděl v jeho očích slzy. Po chvíli mlčení mu otec vážným hlasem řekl: „Synu můj, zvaž to dobře. Kněz musí být svatý. Je velmi tvrdé nemít dům, nemít domov, nemít lásku na této zemi. Ještě si to rozmysli. Nebudu ale bránit tvé vůli.“ Jeho rodiče se podle svého slibu nestavěli proti jeho rozhodnutí a bez zklamání se vzdali svých plánů, že by v budoucnu s jeho pomocí znovu získali rodinný majetek.

I když svatý Josemaría považoval své kněžství za počátek cesty ke svatosti, perspektivy, které se mu odkrývaly: vesnický farář, kanovník, člen kurie, jej nijak nenadchly, jelikož nijak netoužil po tom ‚dělat kariéru‘ v církvi. Volání ke službě duším bylo v jeho případě součástí jiného volání, které však ještě nedokázal identifikovat. Teprve až 2. října 1928 nalezne odpověď na svou otázku, proč se má stát knězem.

V listopadu roku 1918 začíná navštěvovat teologická studia jako externí žák semináře v Logroňu. Za dva roky se stěhuje do Zaragozy, aby dokončil studium na Pontifikální univerzitě této arcidiecéze. Svým spolužákům a profesorům z logroňského institutu často vyprávěl o naléhavé potřebě vdechnout chlapcům, kteří tam studují křesťanského ducha, protože za pár let budou intelektuály a odborníky ve svých oborech, a tak budou mít velký vliv na mnoho lidí.

Když v září roku 1920 překročil práh semináře v Zaragoze, odevzdal překvapenému vrátnému tabák a dýmku, které používal v Logroňu. Bylo to poprvé, co bydlel mimo domov, pilně se věnoval studiu a skvělým způsobem skládal jednu zkoušku za druhou. Velmi svědomitě dodržoval řád: ráno půl hodina meditace, mše svatá a snídaně, vyučování na univerzitě, odpočinek, oběd, studium, růženec, večeře a před spaním pár modliteb a krátké rozjímání, při němž si určil náměty na meditaci pro následující den. Zvykl si také číst každý den několik kapitol Nového zákona a snažil se oživit si přítom scény z evangelií, jako by jim byl sám přítomen.

Aniž o to usiloval, jeho dobré vychování kontrastovalo s divokostí některých jeho kamarádů. Zatímco jiní spali nebo sportovali, trávil celé hodiny v barokní kapli zaragozského semináře. Velmi ho zraňovaly vtipy spolubratrů, zejména přezdívka „mystická růže“, kterou ho za jeho zády nazývali.

Aniž o tom svatý Josemaría věděl, všiml si ho zaragozský arcibiskup, kardinál Juan Soldevila. Při návštěvách semináře se zajímal o jeho studium a o to, jak se mu daří. V září roku 1922 ho jmenoval superiorem semináře a udělil mu tonzuru a nižší svěcení. Ve školním roce 1923–24 začal svatý Josemaría vedle teologie studovat také právo na státní univerzitě v Zaragoze.

Jeho sutana, poté co se stal superiorem, budila pozornost. Vždy se však snažil, aby disciplína nebyla příliš tvrdá. Ti nejmladší bývali dost vzpurní, ale stačil kárající úsměv, slovo povzbuzení nebo krátké upozornění, a přišli k rozumu. Když k tomu měl důvod, upouštěl v jídelně za jáсотu seminaristů od požadavku naprostého ticha.

Během prázdnin roku 1924, před nimiž přijal podjáhenské svěcení, měl svatý Josemaría velkou radost z chvil, které strávil se svými rodiči a

sourozenci Carmen a Santiagem. Překvapilo ho sice, jak jeho otec rychle zestárl, ale to jim nebránilo plánovat, jak se setkají v prosinci při jeho jáhenském svěcení. Avšak měsíc před tím, než jej přijal, mu otec umírá. Po jeho smrti strávil několik dní se svými blízkými a pak se vrátil do Zaragozy. Obřad svěcení pro něj nemohl být radostný, jak si ještě nedávno představoval.

1.1.3 Knězem

Na začátku roku 1925 se jeho matka přestěhovala s Carmen a Santiagem do Zaragozy.

28. března přijal svatý Josemaría kněžské svěcení. Svou první mši sloužil o dva dny později v kapli baziliky Nuestra Señora del Pilar, a příští den se stěhoval do farnosti Pedriguera, která ležela asi dvě hodiny cesty ze Zaragozy, kde po sedm týdnů zastupoval nemocného faráře.

V květnu se svatý Josemaría vrátil zpět do Zaragozy a pokračoval ve studiu práv. Stal se kaplanem v kostele San Pedro Nolasco, zpovídal, věnoval se katechezi a mládeži. Aby přispěl na živobytí matky a sourozenců, vyučoval na akademii Amando a dával soukromé hodiny. V lednu 1927 dokončil studium práv, a v dubnu se přestěhoval do Madridu, aby mohl získat doktorát z civilního práva.

V Madridu se stal kaplanem Patronátu nemocných. Sloužil mši svatou, chodil se svátostí k nemocným, vedl žehnání Nejsvětější svátostí, staral se o nemocné, mluvil s nimi a povzbuzoval je. Stejně jako v Zaragoze učil děti na bezplatných školách v madridských předměstích katechismus a připravoval je na první svaté přijímání. Zároveň se připravoval na doktorát a učil římské a kanonické právo na akademii Cicuéndez, což mu zajišťovalo nejen vedlejší příjem, ale také možnost apoštolátu mezi studenty. Na konci roku se do Madridu přistěhovala také jeho matka a sourozenci a svatý Josemaría začal bydlet s nimi.

Uprostřed velkého množství povinností byla pro něj nadále tím nejdůležitějším modlitba, ve které neustále hledal důvod svého kněžského povolání.

1.2 Zrození a počátky Opus Dei

V tomto druhém období se zaměříme nejprve na událost zrození Opus Dei (1.2.1), poté na život svatého Josemaríi během občanské války ve Španělsku (1.2.2) a nakonec na rozvoj Opus Dei od skončení občanské války až do smrti jeho zakladatele (1.2.3).

1.2.1 Zrození Opus Dei

Dne 2. října 1928 v Madridu, v den kdy církev slaví svátek svatých Andělů strážných, se svatý Josemaría účastnil duchovních cvičení v Domě misionářů sv. Vincenta de Paül v madridské ulici García de Paredes.

Při pročitání si svých osobních poznámek ve svém pokoji ho Bůh osvítil, a najednou uviděl Opus Dei tak, jak si ho Bůh přál - miliony křesťanů věnujících se lidským činnostem všeho druhu, jak svěřují Pánu svou práci a tisíce svých běžných životních starostí.

Když měl poté později mluvit o této mimořádné chvíli milosti, byl vždy velmi vyhýbavý. Například při třetím výročí založení Opus Dei - 2. října 1931, popisuje událost těmito slovy:

„Dostalo se mi vnuknutí o celém Díle, když jsem si četl ty papíry. Dojat jsem poklekl – byl jsem zrovna ve svém pokoji mezi dvěma promluvami – a poděkoval jsem Pánu. Vzpomínám si s dojetím, že zrovna bily zvony kostela *Nuestra Señora de los Ángeles*.“⁹

Za necelé tři roky, 19. března 1934, napíše do prvního ze svých Poučení:

---

⁹ Srov, DE PRADA, Andrés Vázquez, *El Fundador del Opus Dei, I. Señor, que vea!*, Madrid 1997, (dále jen: DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*), s. 293.

„Dílo Boží nevymyslel člověk (...) Je tomu už mnoho let, co ho Pán vnuknul jednomu nevhodnému a hluchému nástroji, a ten ho poprvé spatřil na den sv. Andělů strážných 2. října 1928.“¹⁰

Při 34. výročí v roce 1962 svým synům zase řekl:

„Je rozumné, abych k vám dnes, kdy je výročí mého povolání do Opus Dei, promluvil pár slov. Víím, že to očekáváte, třebaže vám musím říci, děti moje, že je pro mě těžké – cítím jakousi obavu – vystupovat tohoto dne. Není to přirozená skromnost. Je to trvalé přesvědčení, jasné vědomí vlastní nehodnosti. Před onou chvílí mě nikdy ani na okamžik nenapadlo, že bych měl mezi lidmi uskutečňovat podobné poslání.“¹¹

Byl by býval raději chtěl následovat někoho, kdo by byl povoláním k založení Opus Dei namísto něho.¹²

Svatý Josemaría se původně domníval, že v Díle budou pouze muži. „Toto dílo, kterému mám dát život, bude jen mužské, ženy v něm nebudou, ani z žertu.“, napsal na začátku února 1930 jednomu z mála přátel, jemuž se svěřil. Avšak již 14. únor přichází velké překvapení. Když sloužil mši svatou v malé soukromé modlitebně markýzy de Onterio, znovu ‚uviděl‘ Opus Dei, stejně tajemným způsobem jako onoho 2. října a zjistil, že se má skládat z mužů i žen.

Později svatý Josemaría dokonce říká: „Opus Dei bylo založeno beze mne.“ A upřesňuje to: „Ženská větev se zrodila proti mému osobnímu názoru.“¹³

Ale vraťme se do roku 1928. Od onoho 2. října se svatý Josemaría plně odevzdává umrtvování – zíněnému rouchu, důtkám, postu – a zároveň

---

¹⁰ Tamtéž, s. 297.

¹¹ Cit, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s.297-98

¹² Jak píše ve své knize Vittorio Messori: „Mons. Escrivá vždy bez jakékoli pochybnosti prohlašoval, že založení Opus Dei není plodem žádných analýz, diskusí a pokusů; v žádném případě to není výsledek dobrých a zbožných úmyslů. Vždy dával zcela jasně na srozuměnou, že zakladatelem je sám Bůh, a to, že pověřil tímto nadpřirozeným úkolem právě jeho, mladého kněze, není ničím jiným než milostí, kterou si nijak nezasloužil a o kterou ani neusiloval. Je to milost, která nahání strach. Svého adresáta skutečně polekala a on se pokusil zbavit se jí. Nakonec řekl, že se podřídil ‚jen nerad‘, protože ‚neměl ani v nejmenším chuť stát se zakladatelem něčeho (...) právě jemu proto připadl úkol být nástrojem, který uskuteční Boží vůli. Ještě po mnoha letech ho však bylo slyšet říkat: ‚Přál bych si nepatřit k Dílu, abych do něho mohl vstoupit a být poslední.‘ Cit, MESSORI, Vittorio, *Případ Opus Dei*, Brno 1998, (dále jen: MESSORI, *Případ Opus Dei*), s. 78.

¹³ Tamtéž, s. 81.

intenzivně pracuje. Svou únavu obětuje na úmysl uskutečnění díla, které mu Bůh svěřil. Začíná prosit své přátele, chudé a nemocné, aby se modlili a obětovali na jeho úmysl. Zároveň studuje statuty různých laických institucí, ale nic neodpovídá tomu, co hledá. Nakonec mu nezbývá než připustit, že Pán chce, aby udělal to nejtěžší a otevřel v církvi novou cestu posvěcování. Také začíná postupně hledat křesťany, kteří by byli schopni odpovědět na toto nové volání, o kterém zpočátku nevěděl, jak je pojmenovat. Až se ho jednou jen tak mimochodem zeptal jeho zpovědník, kterému se svěřil: „Jak pokračuje to Boží dílo?“. Pro svatého Josemariu to bylo jako zjevení. Jestli to má mít jméno, ať je to toto – Dílo Boží, latinsky Opus Dei.¹⁴

Otec Josemaría rozvíjí svůj apoštolát mezi mladými lidmi a některými kněžími. Celé hodiny zpovídá, šíří a prohlubuje práci nutnou k tomu, aby se Dílo mohlo rozvíjet. Zpovědník mu povoluje duchovní vedení několika žen. Trpělivě vybrušuje jednu duši po druhé a doufá, že někdo odpoví. Po více než dvou letech již není zcela sám, někteří z těch, kteří jej obklopují, již začali chápat. Prvním členem Díla se stal Isidoro Zorzano, jeho bývalý spolužák z Institutu v Logroňu, na něhož svatý Josemaría myslel hned od zrození Díla.

Na počátku roku 1930 se mu rozhodl napsat, a v srpnu se setkali v Madridu. Isidoro byl inženýrem a pracoval v Malaze u železniční společnosti, měl práci, která ho bavila, ale cítil, že po něm Bůh chce něco víc, avšak nevěděl co. Přemýšlel, zda se má stát duchovním. Při jejich setkání požádal svatého Josemariu o radu. Ten mu v hrubých obrysech popsal Dílo spočívající v posvěcování běžné práce a obyčejného života. „V téhle shodě okolností je prst Boží. Počítej se mnou, jsem rozhodnut,“ zvolal Isidoro. Bylo to tak rychlé, že svatý Josemaría žádal svého přítele, aby počkal, než mu dá definitivní odpověď, neboť to bude zlom v celém jeho životě. Dlouze spolu rozmlouvali až do odjezdu vlaku, a když Isidoro odjížděl, cítil Otec (tak svatého Josemariu nazývají členové Díla), že je již nezvratně zaslíben Pánu a bude pracovat v jeho službách na tomto Božím Díle.

---

¹⁴ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s.54-55;62.

Svatý Josemaría dokázal obvykle nadchnout ty, na něž se obracel, a kterým otevíral nové obzory. Avšak nechyběli ani tací, kteří nechápali a za jeho zády si z něj dělali legraci. Někteří, většinou jeho bratři kněží, mu to s „chápací“ ochotou řekli i přímo: je to absurdní nápad nabízet obyčejným mužům a ženám, kteří nejsou duchovními a ani zasvěcení řeholními sliby, aby se stali svatými.¹⁵

Od září 1931 již není kaplanem Patronátu nemocných, a stává se kaplanem v kostele Santa Isabel při klášteře Augustiniánek. Koncem roku se jeho matka s Carmen a Santiagem stěhují do bytu uprostřed čtvrti Chamberi, kde se pravidelně schází s mladými lidmi, které duchovně vede. Říkal jim, že se nemají považovat za žádnou zvláštní skupinu, ale že skrze Dílo mají hledat podněty Ducha, které by jim pomohly vnášet Kristovu víru do všech prostředí.¹⁶

V tomto období, mezi koncem roku 1931 a začátkem roku 1932, prožívá svatý Josemaría velmi intenzivně ve svém duchovním životě skutečnost, že je Božím dítětem, a do svých poznámek si zaznamenává mnoho zápisků o cestě duchovního dětství.

Svatý Josemaría je spokojen, Opus Dei však roste pomalu. Stále přemýšlí o bytě, který by byl vyhrazen pouze Dílu. Aby toho mohl dosáhnout, potřeboval nezbytně prostředky, ale z těch několika, kteří jej obklopovali, byli to většinou studenti, vydělávali jen dva. Vybízí tedy všechny, aby se pokusili sehnat hmotné prostředky a aby ještě více prosili Boha o potřebnou odvahu.

V prosinci roku 1933 otvírají akademii DYA, jsou to iniciály jejího jména: *Derecho y Arquitectura* (Právo a Architektura), ale především jsou to hesla, které svatý Josemaría připomíná studentům: *Dios y audacia* (Bůh a odvaha). Díky úsporám Otce, Isidora Zorzana, José Marii Gonzáleze Barreda, druhého z již pracujících, a s pomocí několika známých a přátel mohli zaplatit první nájemné a zařídit se v bytě. Ačkoli byly k dispozici jen skrovné prostředky, podařilo se důstojně zařídit pokoje určené pro návštěvy, setkávání i studium. V akademii se konaly jak kulturní a

---

¹⁵ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s.67-80.

¹⁶ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s.76-77.

odborná vyučování a přednášky, tak kurzy křesťanské nauky a jiné duchovní činnosti. Výsledek na sebe nedal dlouho čekat.¹⁷

V květnu 1934 vydává svatý Josemaría knihu s názvem Duchovní úvahy (*Consideraciones Espirituales*), která obsahuje 438 zamyšlení, jež jsou plodem jeho vnitřního života a pastoračních zkušeností. Vybízí v ní čtenáře ke křesťanskému životu v jakýchkoli podmínkách.

Kostel Santa Isabel mu i nadále umožňoval, zejména jako zpovědníkovi prostřednictvím duchovního vedení, pokračovat ve výchově těch, které by se mohly stát prvními členkami ženské větve Opus Dei. Vedl také kurs duchovních meditací pro vysokoškoláky a katolické osobnosti. Témata jeho kázání obsahovala to, co opakoval studentům v akademii DYA: nutnost získat dobrou intelektuální výchovu, protože jejich profesionální pověst musí být jejich udicí rybáře lidí a zároveň nutnost zintensivnit svůj křesťanský život, aby přispěly k rozšíření Kristova království.¹⁸

Svatý Josemaría začíná svým dětem vyprávět o novém plánu. Jedná se o otevření malé studentské ubytovny, kam by se přestěhovala i akademie DYA. Svě matce a sestře Carmen nyní s prostotou vypráví o Boží vůli, která se mu ukázala 2. října 1928 a vysvětluje jim nedozírné perspektivy, které se tím otevírají. Ony teď chápou smysl mnoha věcí, který jim dosud unikal. Svatý Josemaría jim oznamuje také důvod, proč jim to řekl: jde o prodání nemovitostí, zděděných po smrti strýce z otcovy strany, ve Fonz. Žádal od nich, aby se zřekly majetku proto, aby měl peníze na novou ubytovnu. Měl mnoho pochybností, než jim navrhl tuto obět, ale neviděl jinou možnost, jak pokračovat v tom, co chce Bůh. Jejich souhlas jim umožnil přestěhovat se v září 1934 do nové ubytovny, která se nacházela ve dvou bytech v třetím patře a v jednom bytě ve čtvrtém patře byla zřízena akademie DYA.

Aby ubytovna nebyla ztrátová, bylo nutné, aby měla nejméně dvacet míst. Přesto v lednu 1935 je bydlících pouze osm, a zcela bude ubytovna naplněna až od příštího školního roku. V březnu v ubytovně otevírá svatý

---

¹⁷ Tamtéž, s.90-94.

¹⁸ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s. 96-97.

Josemaría, se souhlasem biskupa, vůbec první modlitebnu se svatostánkem, která je v Centru Opus Dei.

Na počátku roku 1936 začali hledat pro ubytovnu další dům, který brzy našli ve stejné ulici, kde se nacházela akademie DYA, a navíc majitel byl ochoten prodat ho za dobrých podmínek. S pomocí, zatím jen několika členů Díla, se Otec zabýval domácími pracemi (stláním, spravování nábytku, prostírání atp.), kterých si ti, kteří tam bydleli, sotva všimli. V dubnu 1936 vedl v ubytovně první kurs duchovních cvičení, organizovaný v Centru Opus Dei.

20. dubna se s Ricardem Fernándezem Vallespínem, členem Díla, poprvé vypravili do Valencie, kde navštívili několik přátel a pomocného diecézního biskupa, který jim přislíbil pomoc. Když se po třech dnech vrátili, byli přesvědčeni, že brzy budou moci ve Valencii otevřít plánovanou ubytovnu.

V té době stoupá ve Španělsku politické napětí, šíří se hrozné pomluvy, podle nichž například někteří duchovní rozdávali dětem dělníků otrávené karamely. Dochází k vypalování a rabování kostelů a klášterů. Množí se stávky a vandalismus, vláda není schopna zabránit politickým atentátům, šíří se řeči o státním převratu a revoluci... Jednoho dne si svatý Josemaría uvědomil, že není rozumné pokračovat v setkáváních v akademii DYA, protože by na sebe mohli upozornit. Tomu však nebránilo připravit na červen kurs intenzivní výchovy do Paříže a Valencie. V červenci začali se stěhováním do nového domu, mezi tím odjel Francisco Botella do Valencie, aby úspěšně hledal a našel pro Dílo dům.

1.2.2 V době španělské občanské války

Dne 17. července 1936 začala ve Španělsku občanská válka, které předcházelo únorové těsné volební vítězství socialistů, které již samo o sobě mělo za následek vraždění a vypalování kostelů a klášterů, stávky, obsazování továren a zavírání velkých statků. Poslední kapkou pro zásah konzervativních armádních generálů byla 11. července vražda pravicového politika José Calva Sotela. Těsný výsledek únorových voleb byl přesným

obrazem země, která se rozdělila na dvě poloviny. Rebelující generálové rychle opanovali jih a západ, ale nepodařilo se jim obsadit Madrid. Ten kontrolovala, spolu s většinou severu a jihu, vláda. Na obou stranách pomyslné dělicí čáry docházelo k ohromným krutostem ve srovnatelném rozsahu.

Pro socialisty byla hlavním objektem nenávisti Katolická církev, která se povstání vůbec neúčastnila. Kněží byli jak proti socialismu, tak proti nacionalismu, a pokud se o politiku vůbec zajímaly, stranili monarchii. Pomoc, kterou později poskytli někteří kněží nacionalistům, byla důsledkem páchaných hrůz, které byly prováděny tlupy známými pod jménem čeka, a kterých jen v Madridu byly desítky. Pronásledovány nebyly jen duchovní osoby, ale také laici. Během občanské války zahynulo 13% kněží (z celkového počtu 35 tisíc) a asi 55 tisíc civilistů.¹⁹

Svatý Josemaría se rozhodl poslat všechny členy Díla ke svým rodinám. Sám zůstal několik dní u své matky, ale když se dozvěděl o chystané prohlídce, ihned byt opustil. Ukrýval se v různých soukromých bytech, ze kterých se snažil co nejdříve odejít, protože si uvědomoval, jak je pro jejich majitele riskantní ukrývat kněze. V říjnu našel úkryt na malé klinice pro duševně choré, kterou řídil syn lékaře, jehož rodina Escrivů znala z Logroña. Svátý Josemaría velmi trpěl tím, že nemůže sloužit mši svatou. (Povolení Svatého stolce, které umožňovalo tajné sloužení, bylo zveřejněno až později.)

O svých synech rozmístěných po celém území se trochu dovídal od Isidora Zorzana, který, díky náramku dosvědčujícímu jeho argentinskou národnost, mohl jako jediný chodit svobodně po Madridu. Po něm také svatý Josemaría posílal svým synům slova povzbuzení a útěchy.

V březnu se přemístil do úkrytu na honduraském vyslanectví. Republikánská vláda však věděla, že mnoho lidí našlo úkryt v nejrůznějších diplomatických prostorách, a proto jich několik přepadla. Tyto události ještě zhoršili i tak napjatou atmosféru na vyslanectví. Svátý Josemaría se staral o to, aby jeho přátelé, kteří jej obklopovali, byli uklidňujícím faktorem a vyzýval je k trpělivosti a k vnitřnímu růstu.

---

¹⁹ Srov, JOHNSON Paul, *Dějiny 20. století*, Praha, 1991, s. 319–323.

Isidoro musel z opatrnosti chodit méně často, a tak spojení se světem zajišťovali dvě děti, sestra a bratr člena Díla - Álvara del Portilla, které v botách a ponožkách vynášely Otcem napsané úvahy. Uplynulé měsíce znamenaly pro svatého Josemaríu také tvrdou fyzickou zkoušku – strádáním, nedostatkem jídla a fyzickým utrpením ztratil více než čtyřicet kilogramů na váze. V srpnu již Otec nemohl snést pomyšlení na lidi, kteří potřebují jeho péči, a tak opustil vyslanectví, vybavený dopisem konzula, který jej vydával za diplomata. V případě zadržení a výslechu by dopis asi příliš nepomohl, ale při rutinní kontrole mohl uvolnit cestu. Několik týdnů riskoval svůj život, sloužil mše svaté, navštěvoval se svátostmi umírající a nemocné, a snažil se nalézt ty, kteří měli nějaký vztah k Dílu, a povzbuzoval a posiloval jejich víru.

V říjnu roku 1937 se svatý Josemaría po nalehání těch, kteří se obávali o jeho život, rozhodl spolu s několika svými druhy přejít do národní zóny, aby mohl pokračovat ve vytváření Opus Dei. V listopadu strávili pod Pyrenejemi pět dní, během nichž trénovali (cvičili, chodili po lese), aby vydrželi pochod přes hory, který je čekal. Aby nezapomněli vědomosti ze svých profesí, jeden po druhém vyprávěl ostatním o svém oboru.

27. listopadu se vydali na pochod, v noci šli a přes den se ukrývali. Přestože byli všichni hrozně unaveni - Otce museli často podpírat a někdy i nést - povzbuzoval je, aby nepřerušovali dialog s Pánem. Až konečně 2. prosince dosáhli první andorské vesnice.

O několik dní později navštívili Lurdy a potom pokračovali do národní zóny. Svatý Josemaría se usadil v Burgosu, ale často cestuje, aby pokračoval v rozvoji Díla. Piše dopisy lidem všech vrstev a podněcuje je, aby obnovili přání posvětit svou práci tak, jako by to dělali před válkou. Intenzivně také pracuje na rozšířeném vydání Duchovních úvah, již jednou vydaných v roce 1934. Toto rozšířené vydání vyjde na podzim roku 1939 ve Valencii pod názvem Cesta.

Od začínajícího se roku 1939 se blíží konec války. Odpor republikánů v Katalánsku se zhroutil, národní jednotky vstupují do Barcelony a jejich dalším cílem bude Madrid. 29. března válka oficiálně občanská končí, a o den dříve se svatý Josemaría vrací do Madridu.

1.2.3 Nový rozvoj

Po příjezdu do Madridu obnovuje ihned svatý Josemaría svou apoštolskou práci. Místo zničeného domu, kde sídlila akademie DYA, se našel nový, a aby rezidence měla takové domácí prostředí jaké si svatý Josemaría představuje, svěřuje péči o ni své sestře a matce, která však v dubnu roku 1941 umírá. Později se o to budou moci postarat ženy z ženské větve Opus Dei, na jejímž zrodu začíná znovu pracovat. V prosinci získává v Madridu doktorát práv. Na žádost mnohých biskupů vede v různých španělských městech duchovní cvičení pro kněze. Vyzývá v nich, aby se kněží nespokojovali jen s dobrým vykonáváním svého úřadu, ale aby se snažili o to být svatými. V roce 1943 zakládá kněžskou společnost Svatého Kříže zaměřenou na apoštolát, čímž vyřešil problém svěcení kněží v Opus Dei. Ta byla roku 1949 otevřena také diecézním kněžím, aby jim poskytovala duchovní pomoc při plnění jejich poslání.

Růst Díla a apoštolská činnost jeho členů nezůstaly bez povšimnutí. Ozývala se nová kritika, která se již netýkala jen toho, že je nebezpečné tvrdit laikům, že se mohou posvětit svou vlastní prací, aniž by se zřekli světa a stali se řeholníky či kněžími. Objevila se také obvinění, že jde o židovskou sektu se vztahem k zednářům, dokonce byla na Dílo podána žaloba k tribunálu zaměřenému k potírání zednářství. Při procesu žalobci na Dílo tvrdě útočili, obviňovali jeho členy z toho, že vedou ctnostný, pracovitý a počestný život, aby se nelišili od svých spoluobčanů, a tak je mohli lépe oklamat. Předsedající však proces ukončil:

„Říkáte, že žijí počestně?“ - „Ano, tak jest.“ - „Tak to už dál nepokračujeme, jestli žijí počestně, znamená to, že nejsou zednáři. Neznám žádného počestného zednáře!“²⁰

V březnu roku 1941 dostal Opus Dei první schválení, jakožto zbožná společnost. V říjnu 1943 se dostavilo první schválení Svatého stolce, takže plný název od té doby zní: Kněžská společnost Svatého Kříže a Opus Dei.

---

²⁰ Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s. 149-150.

Definitivní schválení Díla jakožto Sekulárního institutu, potvrdil papež Pius XII. v roce 1950.

Svatý Josemaría si však byl už tehdy vědom toho, že tato schválená kanonická forma není pro Dílo nevhodnější, a tak církevně-právní cesta Díla byla ukončena teprve roku 1982, kdy se stalo první osobní prelaturou v historii církve.

V červnu 1944 vzešli z Díla první tři kněží, shodou okolností všichni tři byli inženýři. Nyní budou moci zakladateli pomoci s formací členů Díla, na kterou dosud musel stačit sám.²¹

Druhá světová válka sice znemožnila, aby se Dílo mohlo rozšířit za hranice Španělska, ale do jejího konce zakotvilo v různých španělských městech: Valencii, Valladolidu, Zaragoze, Barceloně... V Madridu vznikla první velká studentská rezidence s kapacitou pro sto lidí, nebylo v ní žádné omezení, rezidence byla otevřena všem, tedy i nekatolíkům. Ženská větev se již rozvinula natolik, že se některé ženy mohly ujmout materiálních záležitostí rezidence: údržby, výzdoby, stravování, uklízení... dodávají tak dodnes všem rezidencím, i přes jejich velikost, domácí prostředí, na což Otec kladl vždy velký důraz.

V červnu 1946 se svatý Josemaría přestěhoval do Říma, aby tam založil hlavní sídlo Opus Dei. V té době se Dílo usídlovalo nejen v Itálii, ale také v Portugalsku, Anglii, Irsku a Francii. V roce 1949 zahájilo svou činnost také v Mexiku a Spojených státech.²²

V roce 1963 začalo Dílo svou práci v Austrálii – v posledním z pěti obydlených kontinentů. Během té doby se podařilo v Římě vybudovat výchovná centra pro formaci mužů i žen z celého světa. V roce 1955 získal svatý Josemaría doktorát teologie na Lateránské papežské univerzitě, a o

---

²¹ V té době bylo normální, že polovina dospělých kouřila, proto se svatý Josemaría zeptal novokněží, zda některý z nich kouří. Když se dozvěděl, že nikdo, odpověděl: „*Tedy alespoň jeden bude muset začít.*“ Protože on, Escrivá, chce „normální“ lidi, lidi připravené sice ke každé oběti a k jakémukoliv odříkání, ale v soukromí – navenek musí být jako všichni ostatní. Tohoto úkolu se ujal Álvaro del Portillo. Desítky let byl poslušen Otcovy výzvy, a teprve až několik let před svou smrtí, již jako prelát Opus Dei, kouřit přestal. Srov, MESSORI, *Případ Opus Dei*, s. 90-91.

²² Po příjezdu do nové země hledají členové Díla nejprve dům, v němž se snaží co nejdříve umístit svatostánek. Odtud pak podněcují apoštolskou práci a výchovu nových členů. Začátky jsou vždy spojeny s chudobou a spoustou malých i velkých obětí, na kterých se staví budoucí rozvoj Díla. Srov, GONDRAND, *Al paso de Dios*, s. 176;184-185.

dva roky později je jmenován poradcem Kongregace pro semináře a univerzity a členem Římské pontifikální teologické akademie.

Až do konce svého života žil svatý Josemaría Escrivá v Říme, odkud však vyjížděl, aby povzbuzoval své syny a dcery po celém světě. Když 26. června 1975 zemřel, mělo Boží Dílo 60 tisíc členů v osmdesáti zemích.

2. SPISY SVATÉHO JOSEMARÍI ESCRIVÁ DE BALAGUER

Jelikož budeme v následujících rozborech o Božím synovství (kap. 3) a duchovním dětství (kap.4) často citovat ze spisů svatého Josemaríi, seznámíme se v této kapitole se základními typy těchto spisů.

Nejprve si všimneme vnitřní souvislosti mezi osobní duchovní zkušeností mladého kněze a vznikající novou laickou spiritualitou (2.1). Poté se blíže seznámíme s jeho osobními poznámkami (2.2), které pro nás budou mít velký význam, až budeme rozebírat dvě kapitoly o duchovním dětství v Cestě. Dalším typem spisů s nímž se seznámíme budou tzv. okružní listy (2.3) a nakonec si uvedeme všechna publikovaná díla svatého Josemaríi, včetně jejich českých překladů (2.4). Z nich budeme hojně čerpat při rozboru Božího synovství.

2.1 Z osobních duchovních zkušeností a postřehů vzniká nová spiritualita

Osobu svatého Josemarii nám nejlépe přiblíží svědectví biskupa Álvara del Portilla, který byl jeho důvěrníkem a zpovědníkem. Strávil po jeho boku skoro čtyřicet let a po jeho smrti se stal jeho nástupcem ve vedení Opus Dei. Ve své knize Rozhovorů charakterizuje osobnost a povahu zakladatele Opus Dei takto: „Byl obdařen silným a agilním intelektem doplněným neobyčejnou kulturou otevřenou všem oblastem poznání, pozoruhodnou právníckou mentalitou a velmi kultivovaným estetickým citěním. Byl energickou osobností. Měl odvážnou, prudkou, silnou a průbojnou povahu a dospěl k pozoruhodnému stupni sebekontroly.“²³

V jednání a povaze svatého Josemarii, jako ostatně u každého světce, bylo těžké rozlišit přirozené danosti jeho charakteru od těch, které byly důsledkem působení Boží milosti a jeho osobního asketického boje. V jeho osobě se totiž pozoruhodně prolínaly lidské, asketické a apoštolské aspekty jeho života. Nicméně Álvaro del Portillo vystihuje tajemství jeho osoby lapidárně, když jeho život charakterizuje, jako ustavičné plnění Boží vůle.²⁴

Klasické pojmání praxe duchovního života – založené na osvědčených prostředcích z křesťanské asketické tradice, u něj bylo, podle svědectví jeho nástupce, syceno všednodenností lásky jeho

---

²³ Cit, DEL PORTILLO, Álvaro, *Rozhovor o Zakladateli Opus Dei*, Bratislava 2002, (dále jen: DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateli Opus Dei*), s. 53.

²⁴ „Aby sme mohli pochopiť charakter nášho zakladateľa, musíme mať ustavične na mysli jednu jeho podstatnú vlastnosť, a to jeho obetovanie sa Bohu a kvôli Bohu aj všetkým duším; jeho neustálu pripravenosť veľkoryso odpovedať na Božiu vôľu. To bol zmysel celého jeho života. Bol zamilovaným človekom, človekom, ktorý v sebe nosil tojomstvo, ktoré neskôr objasnil vo *Vyhni* v bode 1006: **Vidím úplne jasne tajomstvo pozmského a večného štastia: nestačí iba prijať Božiu vôľu, musíme k nej prilpnúť, stotožniť sa s ňou, skrátka, uvedomene ju milovať. Opakujem, v tom je neklamné tajomstvo radosti a pokoja.** Jeho odovzdávanie sa nebolo nikdy chladné alebo formálne. Vyvieralo z lásky, a preto sa prejavovalo v úprimných prejavoch lásky a porozumenia. Mal veľké a šlachetné srdce. Bol otvorený voči všetkým. Vášnivo miloval svet, pretože ho stvoril Boh. Príťahovala ho každá ľudská skutočnosť. Čítal noviny, pozeral televízne správy, mal rád piesne o láske, modlil sa za kozmonautov, ktorí leteli na Mesiac. Bol veľmi láskavý, vzbudzoval dôveru a bol k ostatným veľmi priateľivý.“ Cit, DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateli Opus Dei*, s. 52.

hlubokého smyslu pro duchovní dětství, což se později stalo charakteristickým rysem spirituality Opus Dei.²⁵

Tyto nosné prvky rodící se nové spirituality se postupně vynořovaly, i před zrakem samotného Josemarií, během horečného formování prvních skupinek vysokoškolských studentů, madridských dělníků a diecézních kněží. Andrés Vázquez de Prada to ve světcově životopisu popisuje následovně:

„Nebylo příkladů, kterými by se mohl řídit, ani systémů, které by mohl převzít. Zjišťoval, že z jeho osobních zkušeností se postupně rodí rysy, jež vymezují novou spiritualitu. Díky Božím vnuknutím se myšlenky a náčrty toho, co bude vnitřní organizací Díla, promítaly do dalších a dalších postřehů, které zakladatel později začleňoval do svých Poznámek. A když si znovu četl to, co měl v červnu 1930 již napsané, radoval se z té velikosti: ‚Stále si procházím, co jsem napsal, a přesvědčuji se, že by člověk musel mít představivost šíleného romanopisce nebo horečku čtyřicet stupňů, aby lidským rozumem vymyslel takovéto Dílo, vždyť kdyby nebylo od Boha, byl by to plán člověka opilého pýchou.‘“²⁶

2.2 Kateřinky

Ony Poznámky, které si ‚stále procházel‘ v červnu 1930, a které si pročítal také 2. října 1928, kdy ‚uviděl‘ poprvé Opus Dei, byly jeho ručně

---

²⁵„Keď sa pozrieme na duchovný život nášho otca, zistíme, že jeho základ tvorí hlboký zmysel pre duchovné detstvo, ktorý sa prejavuje vo vrelej, úprimnej, krehkej, ale zároveň aj hlbkej túžbe napodobňovať Ježisa Krista, Syna Boha Otca, jako svojho brata. Vďaka tomuto svojmu prežívaniu duchovného detstva žil v stálej Božej prítomnosti s absolútnou vierou v Prozreteľnosť a s pokojom a radosťou plnil Božiu vôľu.(..) Spiritualita nášho zakladateľa bola postavená na veľmi pevných základoch. Vychádzala z jeho hlbokého poznania bohatstiev ukrytých v tajomstve vteleného Slova. Pochopil, že vtelením Slova boli všetky čestné ľudské skutočnosti pozdvihnuté do nadprirodzenej roviny: práca, štúdium, smiech, plač, únava, odpočinok, priateľstvo atď (..) Dokázal využiť každú príležitosť na to, aby ju povzniesol do nadprirodzenej roviny a urobil z nej predmet svojho rozhovoru s Bohom. Jeho životný plán obsahoval aj tzv. ‚stále normy‘. Išlo o isté úkony, ktoré prenikali všetkými okamihmi dňa a živili jeho intímny vzťah s Pánom: Božia prítomnosť, rozjímanie o Božom detstve, duchovné sväté prijímania, vzdávania vďaky, zadosťučinenia, strelné modlitby, ktoré tvorili jednotný celok spolu s jeho sebazápormi, štúdiom, prácou, poriadkom.. všetky tieto úkony boli naplnené radosťou z vedomia, že je Božím synom.“ Cit, DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateľovi Opus Dei*, s. 84-86.

²⁶ Cit, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 330.

psané důvěrné zápisky na různá témata. Původně si je začal psát pro svůj osobní duchovní užitek, aby o nich mohl přemýšlet při modlitbě. Později je využíval i při formování prvních členů Díla²⁷ a zaznamenával do nich také svá zakladatelská vnuknutí. Nazýval je pracovně Kateřinky.

„Jsou to prosté poznámky – kateřinky jsem je nazval z úcty k sienské světici-, jež jsem napsal během onoho dlouhého času tráveného v kleče a jež mi sloužily jako připomínka a podnět. Myslím, že když jsem je s chlapeckou prostotou psal, obvykle jsem se modlil.“²⁸

Původ a obsah svých Kateřinek později vysvětluje následovně:

„Nevím, jestli jsem někde v Kateřinkách vysvětlil, jak tyto poznámky vznikly. Jestli jsem neuvedl nic, tak tedy: bylo mi asi osmnáct let, nebo možná méně, když jsem cítil nutkání psát, jen tak, bez ladu a skladu.... Teď si vzpomínám, že jsem o tom mluvil na těch jednotlivých papírech. Takže dost.“²⁹

Poznámky dohromady zaplňují osm sešitů³⁰ a čtrnáct příloh na volných listech.³¹ Bohužel nejsou úplné a nejednou jim hrozilo úplné zničení. Svědectvím nám je poznámka z února 1931:

„Když píši tyto Kateřinky (takto vždy tyto poznámky nazývám), dělám to proto, že cítím nutkání uchovat nejen Boží vnuknutí – pevně věřím, že jsou to Boží vnuknutí-, nýbrž i věci ze života, které mi byly a dále mohou být k duchovnímu užítku; dále pak proto, aby mě můj otec zpovědník³²

---

²⁷ Pedro Rocamora, který Otcí Escrivovi pomáhal při mši v Patronátu nemocných, si vzpomíná, že se o některých nedělních večerech Otec setkával s několika mladíky a četl jim pár stránek ze sešitu s plátěnými deskami, nebo komentoval pouze dvě nebo tři krátké myšlenky. Tamtéž, s. 339.

²⁸ *Poznámky, Řím, 14. 6. 1948.* Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 338.

²⁹ To si poznamenal do svých Poznámek - č.306. Ony jednotlivé papíry se nám bohužel nedochovaly, protože je autor přepsal do sešitu 1 a poté je vyhodil. Svůj první sešit však později spálil. Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 291.

³⁰ První sešit spálil, protože se obával, že by ho čtenář při čtení o mimořádných událostech nadpřirozeného charakteru tam zaznamenaných mohl mít za svatého, a on byl přitom pevně přesvědčen o svojí hříšnosti. Stalo se to pravděpodobně na podzim 1932. Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, pozn. 38, s. 340.

³¹ Srov, ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, *Camino - Edición crítico-histórica preparada por Pedro Rodríguez*, (dále jen: *Camino - Edición crítico-histórica*), Madrid, 2002, s. 18-27.

³² V té době to byl jezuita P. Sánchez.

lépe poznal. Kdyby tohoto důvodu nebylo, tisíckrát už bych byl roztrhal a spálil listy i sešity, a to kvůli lásce k sobě samému (dítěti své pýchy).“³³

Uchovávaní těchto poznámek, obsahujících Boží vnuknutí a reflexe o stavu vlastní duše, ho vystavovalo nebezpečí pro jejich možné zneužití od těch, kteří by se k sešitům dostali se špatnými úmysly. Proto si nepřál, aby je kdokoli četl před jeho smrtí. Balíček, který obsahoval Kateřinky, byl nalezen v Archivu prelatury spolu s obálkou, v níž napsal:

„Po mé smrti musí být tyto papíry – stejně tak sešity, jež tvoří mé Soukromé poznámky – rozhodně dány donu Álvarovi, aniž by je kdo předtím četl, aby mohl poznámky vhodně roztrídít, neboť tento můj syn je jediným člověkem, který je vzhledem k tomu, že už jsem mu o těchto spisech mnohokrát a detailně vyprávěl, schopen komentovat a vysvětlit vše, co snad bude vyžadovat komentáře nebo vysvětlení. Mariano.

Řím, 2. září 1968.“³⁴

Nebezpečí možného zneužití ho také vedlo k tomu, že oddělil to, o čem chtěl mluvit se svým zpovědníkem od záležitostí týkajících se Díla a jeho apoštolátu. V květnu 1932 si poznamenal:

„Postupně pozbývám svobody poznamenávat si do těchto kateřinek volně své myšlenky, protože jelikož jsem neoddělil to, co se týká Božího Díla, riskuji, že když budu chtít uvést ve známost Dílo, dovědí se všichni i to ostatní. Proto se s Boží pomocí v létě pokusím oddělit své osobní věci, které si poznamenávám pro svého duchovního vedoucího a pro sebe.“³⁵

Přílišná důvěrnost obsahů jeho Poznámek ho také postupně přiměla k zamlčování některých událostí, nebo alespoň k jejich co možná největšímu odosobnění.

„Obnovil jsem svůj záměr nepoznamenávat si nic z modlitby, pokud mi to nepřikáže nebo se k tomu nebudu cítit podněcován. Jestli si něco poznamenám, aby to mohlo být k mému či něčím užitku, musí to být zbaveno všeho osobního.“³⁶

---

³³ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 339.

³⁴ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 338.

³⁵ Tamtéž, s. 340.

³⁶ Tamtéž, s. 342.

Zakladatelská vnuknutí, která se týkala Díla jako celku (jeho nadpřirozeného charakteru, jeho ducha, zbožného života, apoštolátu nebo principů jeho vedení a organizace) byla jednak obecného charakteru, jako např. poznámka ze 7. 10. 1931:

„Chápu, že základními charakteristikami Božího Díla budou: jednota, univerzalita, řád a organizace.“³⁷

Nebo to byla vnuknutí zcela konkrétní a praktická, jako např. z prosince 1931:

„Až se budeme scházet, abychom mluvili *ex profeso* o Díle, ještě před začátkem rozpravy řekneme: *In nomine Patris, et Filii et Spiritus Sancti. Amen. – Sancta Maria Sedes Sapientiae. – Ora pro nobis.* – Tak mě o to dnes ráno požádal Ježíš v bazilice v Atoche.“³⁸

Kateřinky nejsou deníkem, a to jak pro svůj obsah, tak i pro časovou přetržitost zápisů, které se týkají hlavně časového období mezi lety 1930–40. Jejich sloh se v mnohém podobá stylu Životopisu svaté Terezie od Ježíše. Zvláště pro jejich důvěrnost, spontánní prostotu a přirozenost vyjadřování. Svatý Josemaria se ve svých Kateřinkách, podobně jako Svatá Terezie ve svém Životopise, vystavuje zcela na odiv, průhledný, s naivitou dítěte. Někdy vypráví drobné, ale nádherné detaily, které by, možná u někoho jiného, unikly pozornosti. Jindy v zápiscích nacházíme jeho nářky nebo radosti, výkřiky bolesti nebo nadšení. Sám je charakterizuje takto:

„Myslím, že tyto kateřinky jsou...jakousi směsicí: jsou v nich nádherné věci, jež jsou od Boha, i dětinskosti a žvatlání prostoduché jeptišky nebo hloupého mníška – a ty jsou zase výrazem mé ubohé malé duše.“³⁹

Svatý Josemaria naplňuje Kateřinky životem a milostí, ať už je téma v tu chvíli jakékoli, a bezprostředně nám ukazuje své horoucí a zamilované srdce. Zde je například jeho rozčilení nad nedbalostí a nepořádkem, s nimiž se setkával při liturgii v madridských kostelech:

---

³⁷ Tamtéž, s. 345.

³⁸ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 345.

³⁹ Tamtéž, s. 349.

„Je smutné, jakým způsobem se připravují oltáře a presbytáře pro slavení svátků. Dnes byl v jedné bohaté koleji retábl plný směšných papírových květin, umístěných na stupních z pomalovaných beden. Svatostánek je obvykle umístěn tak, že si i dost vysoký kněz musí stoupnout na stoličku, aby ho mohl otevřít, zavřít a vzít Pána. Mešní tabulky jsou nestabilní...A kněží jsou také nestabilní, protože musí předvádět figury jak z charlestonu, aby se hlavou neuhodili o ošklivou lampu z pozlacené mosazi, visící velmi nízko nad presbytářem, nebo aby neupadli na nos, když klopýtají přes záhyby koberce připevněného na stupně před oltářem a pravděpodobně vyhozeného pro sešlost ze salonu některé z těch pobožných zmalovaných dam, jež již od rána přicházejí, aby s nalíčenou tváří se stopami rtěnky přijaly Pána prostoty, Ježíši... Zpěvy...ty jsou takové, že člověk může říci, že byl na mši ne zpívané, ale...k tanci! A za retáblem je navíc vedle schodů ze špatného a nenatřeného dřeva, po kterých denně prochází v kněžových rukou Kristus, aby byl vystaven, také hromada krámů plných prachu, které dělají ze svatého místa stánek s krámy na madridském bleším trhu. To všechno jsem viděl.“⁴⁰

Mezi Kateřinkami a Životopisem Svaté Terezie je ovšem jeden nepřehlédnutelný rozdíl. Přes svou veškerou stylistickou volnost Svatý Josemaría, když má ve svých Poznámkách popisovat své osobní mystické zážitky, na rozdíl od Svaté Terezie, se odmlčuje.⁴¹

---

⁴⁰Napsáním této poznámky si nejenom chtěl ulevit ve svém pohoršení, ale také upozornit na to, že v modlitebnách Díla – končí poznámka: *se vyhneme podobnému nedostatku pozornosti k našemu Králi-Kristu*. Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 350.

⁴¹ „Jeho pokora a prezieravosť ho viedli k tomu, že si veci takéhoto druhu nechával pre seba, nepopieral však, že v jeho živote sa pri viacerých príležitostiach takéto nadprirodzené Božie zásahy vyskytli. V súlade s výslovnými smernicami Svätej stolice nezvykol o týchto témach hovoriť, majúc na pamäti naše duchovné dobro, no v tejto súvislosti povedal vždy len to, čo pokladal za nevyhnutné. Som presvečený, že v jeho živote pravdepodobne existovali mnohé ďalšie skúsenosti, ktoré nikdy nespomenul a ktoré sú známe len Bohu, práve tak ako prvé zošity s duchovnými poznámkami, ktoré spálil, lebo zachytávali mnohé nadprirodzené zážitky. Za každú cenu sa chcel vyhnúť tomu, aby si niekto pri čítaní týchto poznámok myslel, že bol svätcom. Na druhej strane by sme nemali zabúdať na skutočnosť, že nosný pilier spirituality, ktorú zakladateľovi Opus Dei zveril sám Boh, spočíva práve v snahe nájsť Boha v práci a v každodennom živote. Preto by nič neodporovalo tomuto viac ako vyhľadávanie mimoriadnych úkazov. Blahoslevení Josemaría často opakoval: *Mne stačia zázraky z Evanjelia*. A skutočne, pre jeho správanie a kázanie bolo najcharakteristickejšie práve vyzdvihovanie hodnoty každodenných udalostí a jeho úsilie napodobňovať

2.3 Formační okružní listy

Nezávisle na Kateřinkách psal svatý Josemaría i jiné dokumenty, které využíval při formování prvních členů Díla. Zvláště musíme zmínit čtyři dopisy⁴², které můžeme nazvat zakladatelskými, v nichž vysvětloval zásadní rysy Díla a jeho spirituality.

Pro formování členů Opus Dei hned od začátku zdůrazňoval hlavní řídicí princip: je třeba přihlížet k jednotě i různosti. Ve svých synech viděl duše povolané ke svatosti, neopracované diamanty, které je třeba jednoho po druhém opracovávat a získat z nich podle jejich vlastností a schopností co největší lesk. Do svého sešitu si poznamenal:

„Členové nesmí být formováni hromadně, nýbrž se musíme snažit, aniž by to bylo na úkor jednoty disciplíny, aby každý Boží člověk rozvíjel svou osobnost, svůj charakter.“⁴³

S každým z nich vedl pravidelně důvěrný rozhovor, při kterém je vedl v jejich vnitřním životě. Zatímco v těchto rozhovorech pečoval o to, co bylo u každého zvláštní a specifické, v Dopisech se staral o jednotu formace pro všechny.

První z těchto zakladatelských Dopisů je datován 24. března 1930. V tomto dopise vysvětluje univerzální volání ke svatosti a jak mají členové Díla uplatňovat ctnosti, jež vedou ke křesťanské dokonalosti. Protože ‚svatost není výsadou privilegovaných‘.⁴⁴

Následujícího roku v ten samý den 24. března 1931 napsal druhý dopis. Na jeho padesáti stranách jsou obsaženy duchovní rady, v nichž vysvětluje překážky, se kterými se mohou jeho synové na cestě ke svatosti setkávat a ukazuje jim lidské i nadpřirozené prostředky k jejich překonání:

---

skrytý život Ježíša Krista.“ Cit, DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateli Opus Dei*, s. 234-235.

⁴² Tyto první čtyři napsal postupně v rozmezí let 1930–33. Byly to jakési okružní listy, které čítaly i osmdesát stran. Během svého života jich ještě napsal více a jeho nástupci v této praxi pokračují.

⁴³ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 566.

⁴⁴ Tamtéž, s. 567.

věrnost povolání, radost v boji, pokoru, upřímnost, zbožnost, naději, spočinutí v Božím synovství, prosby k Panně Marii,...

Třetí dopis je s datem 9. ledna 1932. Uzavírá ho výzvou k apoštolátu:

„Po tolika stoletích nás chce Pán využít k tomu, aby všichni křesťané konečně pochopili posvěcující hodnotu běžného života – profesionální práce – a účinnost apoštolátu učení příkladem, přátelstvím a důvěrou. Ježíš, Náš Pán, chce, abychom dnes v tisíci jazycích – a výmluvně, aby to všichni uměli aplikovat na svůj život – ve všech koutech světa šířili ono poselství staré jako evangelium a jako evangelium nové.“⁴⁵

Ve čtvrtém dopise z 16. července 1933 se věnuje podrobněji tématu apoštolátu. Na otázku „Jak rozšířit toto učení do všech koutů světa a otevřít Boží cesty na zemi?“ odpovídá: vykonávat apoštolát přátelství a důvěry, omlouvat, chápat, utopit zlo v záplavě dobra, být svatě smířliví k lidem a svatě nesmiřitelní k chybám, být rozsévači klidu a radosti, přáteli svobody, spolužití a dialogu s těmi, kdo nesdílí naše myšlenky.⁴⁶

Vedle dopisů psal svatý Josemaría tak zvaná poučení. Jejich literární styl i obsah byl velmi blízký dopisům, také v nich vykládal svým synům základní body ducha a apoštolátu Díla. Reagoval v nich ovšem, více než v dopisech, na aktuální problémy a potřeby svých dětí.

V prvním z nich, z 19. března 1934 s názvem *Poučení o nadpřirozeném duchu Božího Díla*, je například vyzývá k úvaze nad tím, že „apoštolský záměr, který uskutečňují, není lidským podnikem, nýbrž velkým nadpřirozeným podnikem. Božským svým původem a povahou, protože Boží Dílo nevymyslel člověk, aby vyřešil politováníhodnou situaci, v níž se církve ve Španělsku od roku 1931 nachází“.⁴⁷

Následovalo *Poučení o způsobu, jak vykonávat proselytismus* z 1. dubna 1934, *Poučení pro Dílo sv. Rafaela* z 2. ledna 1935, atd.

---

⁴⁵ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 568.

⁴⁶ Tamtéž, s. 568.

⁴⁷ Tamtéž, s. 575.

2.4 Publikované spisy

Před vypuknutím občanské války ve Španělsku stihl svatý Josemaría dát do tisku dvě knížečky.

První z nich je soubor 438 myšlenek vybraných z Kateřinek, který měl lidem ve světě pomoci na jejich cestě osobní modlitby. Tato prvotina, spíše sešit než kniha, vyšla v červnu 1934 v Cuence pod názvem Duchovní úvahy (*Consideraciones Espirituales*), jejichž rozšířené vydání (999 bodů-myšlenek z Kateřinek) již nese v roce 1939 svůj definitivní název Cesta (*Camino*).

Druhým spisem jsou jeho vlastní rozjímání k jednotlivým tajemstvím růžence. Jednoho rána je napsal všechny naráz v zákristii po ranní mši svaté u Svaté Isabely. Bylo to některý den novény před svátkem Neposkvrněného početí Panny Marie v roce 1931. Originální rukopis poslal svému zповědníkovi s poznámkou, ve které čteme:

„Odevzdávám Vám tyto papíry, jež mají za cíl vést naše přátele po cestě kontemplace.“⁴⁸

Knížka však vyšla až v roce 1934 v Madridu pod titulem Svatý růženec (*Santo Rosario*). V prologu knihy autor čtenáře přivádí na cestu kontemplace skrze tajemství duchovního dětství:

„Příteli můj, chováš-li přání stát se velkým, učíš se malým. Být malým, to vyžaduje věřit, jako věří děti, milovat jako milují děti, oddat se jako se oddávají děti..., modlit se jako se modlí právě děti. (...) Staň se malým. Pojď se mnou – to je podstata tohoto mého důvěrného sdělení – budeme prožívat život Ježíšův, Mariin a Josefův. Každý den jim prokážeme nějakou novou službičku. Budeme naslouchat jejich rodinným rozhovorům. Uvidíme růst Mesiáše. Budeme se obdivovat jeho třiceti rokům požitým ve stínu...Budeme přítomni jeho umučení a smrti...Budeme stát ohromeni před slávou jeho vzkříšení...“⁴⁹

V roce 1950 sliboval svým synům v Římě, že brzy dá do tisku další soubor myšlenek ze svých Kateřinek, který by byl jakýmsi pokračováním

---

⁴⁸ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 409.

⁴⁹ ESCRIVÁ Josemaria de Balaguer, *Svatý růženec*, Brno 1993, s. 14-15.

Cesty. Nenašel však už nikdy na to dost času, takže tento druhý soubor i připravovaný třetí vyšly až po jeho smrti, pod názvem Brázda (Surco)⁵⁰ a Výheň (Forja)⁵¹ a tvoří dohromady s Cestou jakousi trilogii⁵².

Mezi roky 1966–68 několik světových deníků udělalo se zakladatel Opus Dei dlouhá interview, v nichž objasňuje spiritualitu a poslání svého institutu. V roce 1968 vyšly v knize s názvem Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer (*Conversaciones con Mons. Escrová de Balaguer*)⁵³.

Soubor osmnácti homilií, které pronesl v rozmezí let 1950–70, k nejvýznamnějším svátkům liturgického roku, vychází v březnu 1973 v madridském nakladatelství Rialp pod názvem Jít s Kristem (*Es Cristo que pasa*)⁵⁴.

Ihned poté začal připravovat do tisku druhou řadu homilií, tentokrát o křesťanských ctnostech, která ovšem vychází, podobně jako Brázda či Výheň, až po jeho smrti v roce 1977, s názvem Boží přátelé (*Amigo de Dios*)⁵⁵.

Poslední třetí řada homilií svatého Josemarií o církvi, vyšla v roce 1986 v Madridu pod titulem Milovat Církev (*Amar a la Iglesia*)⁵⁶.

V roce 1981 ještě vyšla knížka meditací k pobožnosti křížové cesty – Křížová cesta (*Via Crucis*)⁵⁷.

---

⁵⁰ *Brázda* poprvé vyšla v roce 1986 v Madridu. Český překlad vyšel v nakladatelství Cesta, Brno, 1995.

⁵¹ *Výheň* poprvé vyšla v roce 1987 v Madridu. Český překlad vyšel v nakladatelství Cesta, Brno, 2001.

⁵² Tato trilogie vynáší na světlo bohatství - do té doby skrytého pokladu - myšlenek, které si svatý Josemariá zaznamenával do svých *Kateřinek*. Dohromady knihy obsahují 3054 bodů, navíc tématicky rozčleněných do kapitol.

⁵³ *Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer*, Brno, 2002.

⁵⁴ *Jít s Kristem*, Praha-Zvon, 1995.

⁵⁵ *Boží přátelé*, Praha-Zvon, 1999.

⁵⁶ Její český překlad se připravuje.

⁵⁷ *Křížová cesta*, Brno, 2002.

3. BOŽÍ SYNOVSTVÍ – ZÁKLAD DUCHOVNÍHO DĚTSTVÍ

Duchovní dětství v pojetí svatého Josemaríi vždy vychází z našeho adoptivního Božího synovství, a proto musíme pojednat nejprve o něm.

Toto naše nové nadpřirozené bytí⁵⁸ má základ v Božím záměru Boha Otce a v naší účasti na životě Nejsvětější Trojice (3.1), což jsou bazální skutečnosti jak pro praktické jednání Božích synů (3.2), tak pro nastoupení cesty duchovního dětství.

3.1. Bytí synů Božích

To, že se v Kristu stáváme Božími syny (3.1.2) je Otcovým záměrem (3.1.1) a dílem Ducha svatého (3.1.3). Zároveň se díky tomu stáváme duchovními syny Panny Marie a svatého Josefa (3.1.4) a bratry všech lidí (3.1.5).

3.1.1 Boží záměr

Naše Boží synovství má základ v Božím záměru, který se postupně odhaluje v dějinách spásy. Tento záměr, který má Bůh Otec se všemi lidmi, se v plnosti zjevil v jeho Synu Ježíši Kristu tím, že nás skrze jeho krev osvobodil od hříchu, a přijal nás za své syny.

„To je Kristovo vítězství. Pozvedl nás na svou úroveň, na úroveň božského synovství tím, že sestoupil na zem, na úroveň lidských dětí.“⁵⁹

„Když přišla plnost času, poslal Bůh na svět svého jednorozeného Syna, aby obnovil pokoj. Syn nás lidi vykoupil z hříchu, abychom byli přijati za

---

⁵⁸ Srov. STÖHR, Johannes, *La vida del cristiano según el espíritu de filiación divina*, Scripta Theologica 24 (1992), 879-893.

⁵⁹ *Jít s Kriste*, 21.

Boží syny *adoptionem filiorum reciperemus* (Gal 4,5), abychom byli osvobozeni od jha hříchu a byli schopni mít účast na životě Nejsvětější Trojice. Tohoto nového člověka, tento nový štěp Božích dětí (srov. Řím 6,4-5) tak uschoptil, aby osvobodil stvoření od zmatku a sjednotil všechno v Kristu (srov. Ef 1,5-10), který všechno smířil s Bohem (srov. Kol 1,2)⁶⁰

Naše důstojnost Božích synů, která byla Adamovým hříchem ztracena, nám byla z rozhodnutí Otce v Kristu navrácena a díky činnosti Ducha svatého je nám udělována a dále potvrzována. „Veliká smělost křesťanské víry spočívá v tom, že hlásá hodnotu a důstojnost lidské přirozenosti a učí, že prostřednictvím milosti, která nás povznáší do řádu nadpřirozeného, jsme byli stvořeni jako důstojné Boží děti. Byla by to jistě neuvěřitelná smělost, kdyby nebyla bývala založena na spasitelném rozhodnutí Boha Otce, stvrzena Kristovou krví a kdyby nebyla znovu potvrzována a usměrňována neustálým působením Ducha svatého.“⁶¹

Nicméně nebylo Božím záměrem odstranit úplně všechny následky dědičného hříchu z našeho časného života, takže často narážíme na naši omezenost a slabou přirozenost. Nemělo by nás to ovšem přivádět k zoufalství či malomyslnosti, ale spíše k prozíravosti, pravé bázni před Bohem a důvěře v Něho.⁶² „Naše zbožštění neznamena, že přestaneme být lidmi...Lidmi zůstaneme, ano, ale lidmi s hrůzou z těžkého hříchu. Lidmi, kterým se oškliví i lehké hříchy, kteří sice každý den pociťují svou slabost, jsou si ale vědomi i Boží síly.“⁶³

Toto naše vědomí a každodenní spolupráce s Boží silou nás postupně uzdravuje z hříchů a slabostí, a stále více v nás prohlubuje důvěrný vztah k Bohu, v němž stále více poznáváme milujícího Otce.

„Vědomí velikosti lidské důstojnosti – nevyhovitelným a znamenitým způsobem založené na působení milosti v božích dětech – spolu s pokorou vytváří u křesťana jedno jediné, a sice, že to nejsou naše vlastní síly, které nám dávají spásu a život, ale Boží milost. Na tuto pravdu

---

⁶⁰ Tamtéž, 65.

⁶¹ Tamtéž, 133.

⁶² „Obdivuj tento krásný paradox křesťanského života: naše vlastní nedokonalost nás přivádí pod Boží ochranu, ke ‚zbožštění‘. A s Ním můžeme všechno.“ *Výheň*, 212.

⁶³ *Křížová cesta*, VI., 3; srov. 3.2.2 *Obrácení Božích synů*.

nesmíme nikdy zapomínat, protože jinak by se ono naše ‚zbožštění‘ mohlo zvrhnout v domýšlivost, pýchu a posléze, dříve či později, v duchovní zhroucení tváří v tvář zkušenosti s vlastní slabostí a nedostatečností.“⁶⁴

3.1.2 Synové Boží skrze Krista: být ipse Christus

Duch božího synovství nás nutně musí vést k ztotožnění se s Kristem. To ale neznamená, že bychom při tomto duchovním přerodu ztráceli svou svébytnost a osobní originalitu.⁶⁵

Připodobnění se Kristu je totiž tajemným dílem milosti. Svatý Josemaría nám to v jedné své homílii vysvětluje: „Následovat Krista: to je tajemství. Přiblížit se mu tak, abychom s ním žili jako oněch prvních dvanáct učedníků, přiblížit se mu do té míry, abychom byli jako on. Brzy poznáme, že když nebudeme klást odpor milosti, budeme oblečeni v Pána Ježíše Krista (srov. Řím 13,14). Pán se pak bude v našem jednání odrážet jako v zrcadle. Bude-li to zrcadlo v pořádku, zachytí vlídnou tvář našeho Spasitele bez zkreslení a bez karikatury. Lidé ho budou moci obdivovat a následovat.“⁶⁶

Když budeme mít stále na paměti, že ono oblékání se v Krista probíhá v každodenních okolnostech našeho života a zároveň v rámci všeobecného Božího záměru se všemi lidmi, pak se nám tato cesta ke svatosti, i přes naši slabost a hříšnost, stane schůdnou a ani ne tak náročnou, jak se snad zprvu zdálo.

„Všimli jste si, jak děti v rodině podvědomě napodobují své rodiče: v gestech, návycích, způsobu chování? Totéž se děje v chování dobrého Božího dítěte: také dosáhne, aniž ví jak, onoho báječného být jako Bůh, a

---

⁶⁴ *Jít s Kristem*, 133.

⁶⁵ „Divil ses, že jsem schvaloval nedostatek stejnorodosti v apoštolátě, v němž pracuješ. A pravil jsem ti: Jednota a rozmanitost. – Musíte se lišit jeden od druhého tak jako svatí na nebi jsou rozdílní, protože každý z nich má svoji osobní a zvláštní rázovitost. Ale také podobni jeden druhému, tak jako svatí, kteří by nebyli svatými, kdyby se každý z nich nebyl ztotožnil s Kristem.“ *Cesta*, 947.

⁶⁶ *Boží přátelé*, 299. Uschopnění k tomuto novému životu se nám dostává ve křtu, dále v přijímání Nejsvětější Eucharistie a díky přimluvě naší Nebeské matky. Srov. *Jít s Kristem*, 128; 155; 149.

to nám pak pomáhá vidět všechno z nadpřirozeného hlediska víry. Člověk miluje všechny lidi, jako je miluje náš nebeský Otec, a – a to je to nejdůležitější – dostává stále znovu odvahu v každodenní snaze o přiblížení se Pánu. Nezáleží na lidské slabosti, znovu to zdůrazňuji, protože láskyplné ruce našeho Otce jsou připraveny nás neustále pozvedávat.“⁶⁷

Primát milosti je zde doplňován naší spoluprací, která se má ovšem vyznačovat moudrou trpělivostí, protože „milost působí obvykle jako příroda: po stupních. Nemůžeme působení milosti předběhnout: ale v tom, co záleží na nás, musíme připravit půdu, a když nám ji Bůh udělí, spolupracovat s ní. Je třeba, aby duše směřovaly velmi vysoko, je třeba podněcovat je ke Kristovu ideálu, dovést je až k nejzašším důsledkům, bez zmírňování a uklidňujících prostředků jakéhokoliv druhu, aniž by se zapomínalo na to, že svatost není prvořadě dílem našich paží. Milost obvykle sleduje své hodiny a nemá ráda znásilňování. Živ své svaté netrpělivosti..., ale neztrácej, prosím, trpělivost.“⁶⁸

O tomto procesu ztotožňování se s Kristem mluví v evangeliu ostatně jak samotný Pán Ježíš, tak později svatý apoštol Pavel:

„Život Kristův je i životem naším, jak slíbil svým apoštolům při poslední večeři: Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek (Jan 14,23). Křesťan tedy má žít jako Kristus, tak aby mohl říci se svatým Pavlem, *non vivo ego, vivit vero in me Christus* (Gal 2,20), už nežiji já, ale žije ve mně Kristus.“⁶⁹

Svatý Josemaría pro tento proces ztotožnění se s Kristem používá typický výraz z teologie jeho doby *alter Christus, ipse Christus*, a často se v této souvislosti ve svých spisech odvolává na text z druhého Žalmu: „Já jsem přece ustanovil svého krále na Siónu, na své svaté hoře. Vyhlásím Hospodinovo rozhodnutí. Pán mi řekl: ‚Ty jsi můj syn, já jsem tě dnes zplodil‘ (Ž 2,6-7). Milosrdný Bůh Otec nám dal svého Syna jako krále. Když

---

⁶⁷ *Boží přátelé*, 146. Proto jinde svatý Josemaría říká: „Být svatým není snadné, ale ani obtížné. Být svatým znamená být dobrým křesťanem, podobat se Kristu. Ten, kdo se nejvíce podobá Kristu, je nejvíce křesťanem, nejvíce náleží Kristu a je nejsvětější.“, *Výheň*, 10.

⁶⁸ *Brázda*, 668.

⁶⁹ *Jít s Kristem*, 103.

hrozí, je pohnut, oznamuje nám sice svůj hněv, ale dává nám svou lásku. Ty jsi můj syn, tak se obrací ke Kristu a obrací se i na tebe a na mne, jestliže se rozhodneme stát se *alter Christus, ipse Christus*.“⁷⁰

3.1.3 Boží synové v Duchu svatém

Naše Boží synovství je také dílem třetí Božské osoby, Ducha svatého, „který vede a posvěcuje naše duše. Když v nás působí Duch svatý, utvrzuje to, co hlásal Kristus: totiž že jsme Boží děti, že jsme nedostali ducha otroctví, abychom museli žít ve strachu, ale ducha synovství, a proto můžeme volat: Abba, Otče (srov. Řím 8,15).“⁷¹

Proto podle svatého Josemaríi „máme být citlivý na podněty, kterými Duch Boží působí v našem okolí i v nás samých, měli bychom citlivě vnímat dary, které uděluje, hnutí a instituce, které vyvolává v život, naslouchat a reagovat na pohnutky a rozhodnutí, kterým dává vzniknout v našem srdci. Duch svatý uskutečňuje ve světě Boží dílo. On je, jak říká liturgický hymnus, dárce milostí, světlo srdcí, host duší, poskytuje odpočinek po práci, útěchu v pláči. Bez jeho pomoci člověk ztrácí nevinnost a sílu, neboť on smývá to, co je poskvrněno, on vede lidi k přístavu spásy a věčné radosti (sekvence *Veni sancte Spiritus*).“⁷²

Duch svatý nás také bezprostředně učí důvěrnému přátelství s ostatními božskými osobami, s Bohem Synem a s Bohem Otcem. „Budeme-li neustále ve spojení s Duchem svatým, duchovně porosteme, budeme se cítit jako Kristovi bratři a děti Boha, kterého smíme vzývat jako svého Otce (srov. Gal 4,6; Řím 8,15).“⁷³

Toto přátelství s Trojjediným Bohem otvírá křesťanům nový životní obzor, který překračuje hranice našeho pozemského bytí. „Skrze Krista a

---

⁷⁰ Tamtéž, 185. K termínu *alter Christus, ipse Christus* srov. *Jít s Kristem*, 96; *Křížová cesta*, VI; X, 5; *Výheň*, 265.

⁷¹ *Jít s Kristem*, 118.

⁷² Tamtéž, 130. „Nech se utvářet tvrdými i jemnými ranami milosti. Snaž se, abys nebyl překážkou, ale nástrojem. A budeš-li chtít, tvá nejsvětější Matka ti pomůže stát se řečištěm, a nikoli kamenem křivícím tok Božích vod.“, *Výheň*, 874.

⁷³ Tamtéž, 136.

v Duchu svatém má křesťan žít v důvěrném přátelství s Bohem Otce, má kráčet svou cestou a hledat ono království, které není z tohoto světa, které však už na tomto světě začíná a připravuje se.⁷⁴

Vedle důvěrného přátelství s Bohem nás také Duch svatý učí být znamením jednoty mezi lidmi. „Vylití Ducha svatého nás připodobňuje Kristu a vede k poznání, že jsme Božími dětmi. Utěšitel, který je láska, nás učí, abychom celý svůj život založili na této ctnosti; na *consummati in unum* (Jan 17,23), na dokonalé jednotě, a jsme-li sjednoceni s Kristem, můžeme být mezi lidmi tím, co je podle svatého Augustina Eucharistie: znamení jednoty, pouto lásky (*In Ioannis Evangelium tractatus*)“⁷⁵

3.1.4 Synové Boží, synové Panny Marie a svatého Josefa

Boží synovství nám pomáhá hlouběji chápat tajemství Vtělení v němž má zvláštní úlohu Panna Maria. „Stejně jako měla Maria prvořadou roli při vtělení Slova, byla obdobným způsobem přítomna i v počátcích církve, která je Kristovým Tělem.“⁷⁶

Boží syn, který byl i jejím synem nám ji výslovně dal za matku ve vrcholné chvíli našeho vykoupení, když řekl svatému apoštolu Janovi: To je tvá matka (Jan 19,27).⁷⁷

Proto k ní musíme mít zcela zvláštní vztah, protože Ona nás vtáhne do blízkosti trojjediného Boha a vyprosí nám sílu dobře plnit Boží vůli.

„Ona je tvou Matkou a ty jsi jejím dítětem, miluje tě, jako bys byl jejím jediným dítětem. Chovej se k ní podle toho: vyprávěj jí všechno, co se ti přihodilo, uctívej ji, měj ji rád. Nikdo to za tebe neudělá tak dobře jako ty. A ujišťuji tě, že když se dáš touto cestou, brzy pochopíš i celou Kristovu lásku a budeš vtažen do nevystižitelného života Boha Otce, Boha Syna i Boha Ducha svatého. Dostaneš sílu dobře plnit Boží vůli, budeš toužit po službě lidem. Staneš se křesťanem, kterým přece chceš být: křesťanem

---

⁷⁴ Tamtéž, 116.

⁷⁵ *Jít s Kristem*, 87.

⁷⁶ Tamtéž, 141.

⁷⁷ *Srov, Jít s Kristem*, 171.

konajícím skutky lásky a spravedlnosti, radostným a uvědomělým, chápaním druhé lidi a náročným vůči sobě.“⁷⁸

Podobně si, podle svatého Josemaríi, musíme budovat duchovní pouto ke svatému Josefovi, protože nás přivede blíž k Ježíšovi. „Já ho proto už mnoho let přátelsky nazývám: Náš otec a pán. Svatý Josef je opravdu otec a pán, který ochraňuje a provází na pozemské pouti ty, kdo ho uctívají, stejně jako ochraňoval a provázel Ježíše, když dospíval v muže. Budeme-li jej uctívat, zjistíme, že tento svatý patriarcha je i učitelem duchovního života: učí nás totiž poznávat Ježíše, žít s ním, cítit se součástí Boží rodiny.“⁷⁹

„Duchovní život není přece nic jiného než to, že se snažíme o vytrvalé a důvěrné setkávání s Kristem tak, abychom se posléze s ním ztotožnili. A Josef nám toho bude umět říci o Ježíšovi hodně. Proto ho nikdy nepřestávejte uctívat, *ite ad Ioseph*, jděte k Josefovi, jak říká křesťanská tradice větou ze starého zákona (Gen 41,55).“⁸⁰

Když se naučíme takto se stýkat s Pannou Marií a se svatým Josefem, „tak budeme prožívat svůj život – dny práce i modlitby – v Otcově přítomnosti. Když budeme umdlévat, budeme se utíkat k lásce Panny Marie, učitelky modlitby, svatému Josefovi, našemu otci a pánu – jehož velmi uctívám – který byl na tomto světě v nejdůvěrnějším styku s Boží Matkou a s jejím Božským Synem. Oni předloží naši slabost Ježíši a on ji promění v sílu.“⁸¹

3.1.5 Boží synové, bratři všech lidí

Boží synovství nás vede k tomu, že se také k ostatním chováme jako k Božím synům. „V tvém myšlení mají druzí – především ti, kdo jsou v tvém bezprostředním okolí – být tím, čím skutečně jsou: Božími dětmi, oplývajícími takovou důstojností, jakou tento vznešený titul přináší.

---

⁷⁸ *Boží přátelé*, 293.

⁷⁹ *Tamtéž*, 39.

⁸⁰ *Jít s Kristem*, 56.

⁸¹ *Boží přátelé*, 255.

Musíme se chovat jako Boží děti vůči Božím dětem: naše láska musí být láska obětavá, každodenní, uskutečňovaná nezměrným pochopením pro bližní, tichou obětí, nepozorovaným sebedarováním. To je onen *bonus odor Christi*, libá vůně Krista, která vedla ty, kdo viděli naše první bratry ve víře, že řekli: Hleďte jak se milují. (Tertulian, *Apologeticus*)⁸²

K tomuto postoji vůči lidem je povolán každý křesťan křtem, pověřen je biřmováním a posilován je neustále v Eucharistii.⁸³

„Mír, pravda, jednota, spravedlnost. Jak se zdá někdy obtížné překonávat různé bariéry bránící lidskému soužití! A přece, my křesťané, jsme povoláni, abychom uskutečňovali tento velký zázrak bratrství, abychom s pomocí Boží milosti dosáhli toho, že se lidé budou chovat křesťansky, budou nést břemena jedni druhých (srov. Gal 6,2), jsme povoláni žít příkázání lásky, která je svorníkem dokonalosti a naplněním zákona (srov. Kol 3,14; Řím 13,10).“⁸⁴

Při zápase o zpřítomňování Krista mezi lidmi je sice rozhodující osobní odpovědnost každého z nás, nicméně jsme vzájemně propojeni, a buď si v tomto zápase škodíme nebo si v něm pomáháme.

„Žádný člověk, Boží syn, nemůže chápat svůj život jen jako pečlivou přípravu skvělé životní dráhy. Všichni bychom měli být spolu spojeni – v řádu milosti spojeni přece jsme – nadpřirozenými svazky společenství svatých. Současně bychom měli uvážit, že rozhodnost a odpovědnost spočívají na osobní svobodě každého jednotlivce, a proto jsou tyto ctnosti v podstatě osobní. V zápase lásky však nikdo nebojuje sám – nikdo není volným veršem, jak často opakuji, nějakým způsobem si všichni pomáháme nebo si škodíme. Všichni jsme články téhož řetězu. Pros nyní se

---

⁸² *Jít s Kristem*, 36. „To, co odliší apoštoly, všechny pravé křesťany ve všech dobách, jsme právě slyšeli: Podle toho, právě podle toho, všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem (Jan 13,35).“ *Boží přátelé*, 224.

⁸³ „Každý křesťan by měl zpřítomňovat Krista mezi lidmi, měl by jednat tak, aby ti, kteří s ním přicházejí do styku, pocítili *bonus odor Christi* (srov. 2Kor 2, 15) – libeznou vůni Krista, měl by jednat tak, aby se skrze jednání učedníka zjevila tvář Mistra. Každý křesťan si je vědom toho, že je napojen na Krista křtem, pověřen bojovat za Krista biřmováním, povolán pracovat ve světě účastí na Kristově královském, prorockém a kněžském úřadě, ví, že je sjednocen s Kristem v Eucharistii, která je svátostí jednoty a lásky. Proto musí – stejně jako Kristus – žít s ostatními lidmi, mít rád všechny lidi ze svého okolí, každého jednotlivce, celé lidstvo.“ *Jít s Kristem*, 106.

⁸⁴ *Jít s Kristem*, 157.

mnou Boha, našeho Pána, aby tento řetěz ukotvil ve svém srdci, dokud nepřijde den, kdy na něho budeme hledět v nebi tváří v tvář.“⁸⁵

Proto je také duch Božího synovství a bratrství hybnou silou jakéhokoli apoštolátu. „Ve svém apoštolském podnikání se neobávej nepřátel zvenku, ať jsou sebemocnější. – Nepřítel, jehož se musíš obávat, je nedostatek vlastního synovského a bratrského ducha.“⁸⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud utečeme z boje v usilování o naše Boží synovství a bratrství, staneme se nutně duchovně neplodnými. Protože „je pouze jedna smrtelná nemoc, pouze jeden hluboký omyl – smíření se s porážkou, neschopnost bojovat v duchu Božích dětí. Chybí-li osobní úsilí, tvá duše se rozloží a zůstane osamocena, neschopna vydat plody. Takovýto zbabělec nutí Pána opakovat slova, která On sám slyšel od nemocného u rybníka Bethesda: *Hominem non habeo*. Nemám nikoho.“⁸⁷

3.2 Jednat jako Synové Boží

Boží synovství se, podle svatého Josemaríi, musí projevit, i přes naši slabost, v našem úsilí o růst nenápadných ctností.

„Tvůj zbožný život tě naučí uplatňovat ctnosti vlastní synu Božimu a křesťanovi. Společně s těmito ctnostmi pak získáš celou stupnici duchovních hodnot. Zdají se sice malé, ve skutečnosti jsou to však zářící drahokamy, které musíme posbírat na své cestě a donést až k Božimu trůnu, abychom jimi posloužili lidem: prostota, radost, věrnost, mír, drobná odříkání, skryté služby, zodpovědné plnění povinností, přívětivost...“⁸⁸

Zde již vidíme, že jednání Božích synů bude nezřídka v učení svatého Josemaríi ústít do života duchovního dětství. V následujících kapitolách to

---

⁸⁵ *Boží přátelé*, 76.

⁸⁶ *Cesta*, 955.

⁸⁷ *Výheň*, 168.

⁸⁸ *Jít s Kristem*, 86.

je nejmarkantnější v 3.2.2 *Obrácení Božích synů*,
3.2.6 *Zbožnost Božích synů*.

3.2.3 *Malé děti Otce a*

3.2.1 Svoboda Božích synů

Boží synovství je těsně spojeno s naší svobodou, která „dostává svůj pravý smysl, pouze když slouží pravdě, která osvobozuje, když hledá nekonečnou Boží lásku, jež nás zbavuje našich závislostí. Čím dál tím víc toužím zvěstovat, a to hodně nahlas, tento nesmírný poklad křesťana: svobodu Božích dětí (srov. Řím 8,21).“⁸⁹

Ve svém životě máme *de facto* pouze dvě možnosti a to buď být otroci pýchy a smyslnosti a nebo Boží synové. „Náboženství je tou největší vzpourou člověka, který nechce žít jako zvíře, který není spokojen, nemá klid, jestliže nemůže uctívat a jestliže ani nezná svého Stvořitele. Chci, abyste se bouřili proti všemu, co vás svazuje, abyste byli svobodní, protože chci, abyste byli Božími dětmi. Otroctví nebo Boží synovství, to ve svém životě musíme volit. Buď Boží děti nebo otroci pýchy, smyslnosti, onoho skličujícího sobectví, ve kterém se, jak se zdá, zmítá tolik lidí.“⁹⁰

Svatý Josemaría v této souvislosti zmiňuje Ježíšova slova: „*Veritas liberabit vos* (Jan 8,32), pravda vás osvobodí.“ A pokračuje, „co je to však za pravdu, která v celém našem životě začíná a dovršuje cestu svobody? Je to radostná jistota, která vychází ze vztahu mezi Bohem a jeho tvory, z poznání, že jsme vyšli z Božích rukou, že v nás nalezla zalíbení Nejsvětější Trojice, že jsme děti tak báječného Otce.“⁹¹

---

⁸⁹ Tamtéž, 27.

⁹⁰ Tamtéž, 38. Pokud si tuto pravdu neuvědomujeme, tak nám, jak dále říká svatý Josemaría, chybí víra a láska k Bohu: „Vyhráli jsme první cenu. Až nám bude něco bránit, abychom tyto věci viděli tak jasně jako teď, zpytujeme své svědomí: snad je příčinou malá víra, nedostatečný osobní vztah k Bohu, nedostatečný život modlitby. Měli bychom prosit Pána, aby skrze jeho i naši matku Pannu Marii rozmnožil naši lásku, aby nám dal zakusit příjemnost své přítomnosti, protože, jen když milujeme, můžeme dojít plné svobody, takové, která nechce, abychom kdy opustili – po celou věčnost – předmět své lásky.“ Tamtéž, 38.

⁹¹ *Boží přátelé*, 26.

Nejkrásnější učitelkou této svobodné odpovědi Božího dítěte je Panna Maria, která „nemá nic z onoho chování pošetilých panen, které sice poslouchají, avšak ztřeštěně. Naše Paní naslouchá pozorně tomu, co chce Bůh, uvažuje o tom, čemu nerozumí, ptá se na to, co neví. A potom naprosto odevzdaně plní Boží vůli: Jsem služebnice Páně, ať se mi stane podle tvého slova (Lk 1,38). Vidíte tu nádheru? Svatá Maria, učitelka všeho našeho počínání, nás nyní učí, že poslušnost vůči Bohu není žádné patolízalství, že nezotročuje svědomí, ale vede nás ke svobodě Božích dětí (srov. Řím 8,21).“⁹²

3.2.2 Obrácení Božích synů

Avšak tato naše svobodná odpověď Boží nabídce od nás bude často vyžadovat, na rozdíl od Neposkvrněné Panny, upřímné osobní obrácení ve svátosti smíření. Proto pro nás „nesmí být nic nového, když na těle a na duši pocítíme osten pýchy, závisti, lenosti a sklonu zotročovat lidi kolem sebe. Toto zlo je dávno známé, neustále nám to potvrzuje vlastní zkušenost; je to východisko a obvykle pozadí našeho vnitřního boje o vítězství, našeho běhu do Otcova domu.“⁹³

Lékem, který nám svatý Josemaría opět nabízí je naše božské synovství: „Proč jsi sklíčený? Pro svou ubohost? Pro své porážky, někdy opakované? Pro ten velký, ohromný pád, který jsi nečekal? Buď prostý. Otevři srdce. Podívej, nic není ztraceno. Můžeš pokračovat, s větší láskou, s větší silou. Uteč se k božskému synovství: Bůh je tvůj milovaný Otec. To je tvá jistota, to je dno, na které můžeš spustit kotvu, ať se na hladině tohoto moře života bude dít cokoli. A nalezněš radost, sílu, optimismus, vítězství!“⁹⁴

---

⁹² *Jít s Kristem*, 173.

⁹³ *Jít s Kristem*, 75. „Nedomnívejme se, že se na této cestě kontempace konečně zklidní naše vášně. Klamali bychom sami sebe, kdybychom přepokládali, že touha po Kristu, setkávání a hovor s ním, jeho sladká láska z nás udělají dokonalé lidi.“ *Boží přátelé*, 303.

⁹⁴ *Křížová cesta*, VII.2. „Liturgie postní doby má v sobě něco tragického, když nám ukazuje, co pro člověka znamená odloučení se od Boha. Ale není to poslední slovo. Poslední slovo řekne Bůh, a je to slovo výkupné a slitovné lásky, tedy slovo o našem synovství. Proto dnes opakují se svatým Janem: Hleďte, jak velikou lásku nám Otec

Proto se náš vztah k Bohu má postupně vyznačovat větší upřímností a důvěrou. „Boží dítě se setkává s Pánem jako se svým Otcem. Jeho vztah není ani ponížená úslužnost, ani formální úcta, ani pouhá zdvořilost; nýbrž je to vztah proniknutý upřímností a důvěrou. Bůh si nás nezoškliví pro naše nevěrnosti. Náš nebeský Otec odpustí každou urážku, jen když se syn obrátí a opět se k němu přimkne, lituje a prosí o odpuštění. Náš Pán je takový Otec, že dokonce předchází naši touhu po odpuštění a jde nám vstříc s otevřenou náručí, aby nám daroval svou milost.“⁹⁵

Díky tomuto důvěrnému a svobodnému odevzdání se Otcí se můžeme polepšovat a růst, a zároveň tak nezůstávat u své ubohosti a slabosti.

„Když vidíme svou ubohost, své hříchy, své omyly – i kdyby byly Boží milostí nedůležité – uchylme se k modlitbě a řekněme našemu Pánu: Pane, poskytni mé ubohosti, mé křehkosti, mé rozbité nádobě z hlíny několik drátků a skrze mou lítost a tvé odpuštění budu silnější a lepší než dříve. Tuto útěšnou modlitbu bychom měli opakovat vždy, když se naše ubohá hliněná nádoba rozbije. Neměli bychom však své křehkosti věnovat příliš mnoho pozornosti, nemělo by nás překvapovat, když zjistíme, že se naše chování kvůli nějaké maličkosti zhoršuje. Důvěřujte v Pána, který je vždy ochoten pomoci: Hospodin je mé světlo a má spása, koho bych se bál? (Ž 26,1)“⁹⁶

Výsledkem naší slabosti a ubohosti tak bude nakonec paradoxně radost a ryzí pokora Božího dítěte. „Cítit se jako zdrátovaná hliněná nádoba je zdrojem neustálé radosti, znamená to, že uznávám před Bohem svou nepatrnost, uznávám, že jsem dítě, syn. Existuje snad větší radost než ta, že se cítíme sice jako malí a slabí, ale víme, že jsme Boží děti?“⁹⁷

Radost je totiž, jak říká na více místech svatý Josemaría, „nutným důsledkem Božího synovství, vědomí, že jsme mimořádně milováni svým Bohem Otcem, který nás chrání, pomáhá nám i odpouští. Navždy si

---

projevil, že se nejen smíme nazývat Božími dětmi, ale že jimi také jsme (1Jan 3,1).“ *Jít s Kristem*, 66.

⁹⁵ *Jít s Kristem*, 64.

⁹⁶ *Boží přátelé*, 95.

⁹⁷ *Boží přátelé*, 108.

zapamatuj: i kdyby se ti někdy zdálo, že se všechno hroučí, nehroučí se nic! Protože Bůh bitvy neprohrává.“⁹⁸

Radost a pokoru však musí doprovázet pevné rozhodnutí se polepšit, což se projeví konkrétními skutky oběti a oddanosti Bohu.

„Lidský život je v jistém smyslu neustálým návratem do domu našeho Otce. Návrat skrze lítost, toto obrácení srdce, které přepokládá přání změnit se a pevné rozhodnutí polepšit svůj život, se proto projevuje skutky oběti a oddanosti Bohu. Vracíme se do domu svého Otce ve svátosti smíření, když vyznáváme své viny, oblékáme se v Krista a stáváme se tak jeho bratry, členy Boží rodiny. Bůh na nás čeká s otevřenou náručí jako onen otec v podobenství, ačkoli si to nezasloužíme. Na naši vině nezáleží. Jako u marnotratného syna stačí jen otevřít své srdce, toužit po Otcově domě a radovat se z Božích darů, pro které se nazýváme Božími dětmi a jimiž také skutečně jsme, i když dosti často nejednáme podle jeho milosti.“⁹⁹

3.2.3 Malé děti Otce

Svatý Josemaría nás vybízí: „Je třeba naučit se být jako děti, je třeba naučit se být Božími dětmi. A toto smýšlení zároveň předávat druhým lidem. To způsobí, že i přes svou přirozenou slabost budeme „silní vírou“ (1Petr 5,9), bohatí na skutky a na své cestě budeme jistí, že i když se dopustíme jakéhokoli omylu, i toho nejhoršího, zareagujeme správně a zase se vrátíme na správnou cestu Božích dětí, která vede tam, kde nás očekává otevřená náruč našeho Boha Otce.“¹⁰⁰

Jestliže se opravdu budeme snažit chovat jako Boží děti, „pak všechna škobrtnutí, všechny nezdary v duchovním životě – jsou ostatně nevyhnutelné – nikdy nevyústí v hořkost. Budeme na ně reagovat s bolestí,

---

⁹⁸ *Výheň*, 332. Srov. tamtéž, 266; *Cesta*, 659.

⁹⁹ *Jít s Kristem*, 64.

¹⁰⁰ *Boží přátelé*, 148. „V duchovním životě bychom měli být všichni *quasi modo geniti infantes*, jako ty úplně malé děti, které jsou jako z gumy, které dokonce v pádu nacházejí potěšení, protože ihned vstanou a pobíhají dál, protože jim nechybí, když je toho zapotřebí, rodičovská útěcha.“ Tamtéž, 146.

ne však malomyslně, naopak s úsměvem, který pramení jako čistá voda z radosti nad tím, že jsme děti láskyplného, vznešeného, nekonečně moudrého, milosrdného Otce.“¹⁰¹

Přesně tuto skutečnost svatý Josemaría zdůrazňuje svým synům v Cestě: „Ztráta odvahy způsobená opakovaným nedostatkem velkodušnosti, tvé pády, tvé úchylky – možná pouze zdánlivé – dávají ti často pocit, že jsi rozbil cosi nesmírně cenného: své posvěcení. Netrap se: použij ve svém nadpřirozeném životě moudrý způsob, kterým prosté děti řeší takovéto otázky. Rozbily něco – obyčejně jen křehký předmět – kterého si jejich otec velice vážil. – Je jim to líto, možná, že roní slzy, ale... dají se ukonejšit od toho, komu náležel rozbitý předmět; a jejich otec zapomene na cenu – ať byla jakkoli veliká – rozbitého předmětu a pln něžnosti nejen že odpustí, ale ukonejší a dodá odvahy malému. – Pouč se.“¹⁰²

S touto Boží odvahou se stáváme velmi silní a pevní, takže jsme pak schopni ovlivnit prostředí ve kterém žijeme.

„Quasi modo geniti ingantes (1Petr 2,2), jako novorozené děti... Myslel jsem na tuto výzvu církve a uvědomil jsem si, že se velmi dobře hodí na nás všechny, kdo se opravdu považujeme za Boží děti. Protože bychom měli být velmi silní, velmi pevní, schopni ovlivňovat prostředí, ve kterém žijeme, ale přesto je správné, abychom se před Bohem považovali za malé děti.“¹⁰³

3.2.4 Radost a pokora Božích synů

Radost Božích synů jak jsme viděli pramení z jejich pokory. Svatý Josemaría nám to ještě více vysvětluje v jedné ze svých homílií, v níž medituje nad úryvkem z Markova Evangelia, kde se apoštolové prou o to, kdo z nich je největší. Ježíš si je tedy zavolal, vzal dítě, postavil ho před ně, objal ho a řekl jim: Kdo přijme jedno z takových dětí kvůli mně, mne

---

¹⁰¹ Tamtéž, 146. „Před Bohem, který je Věčný, jsi mnohem více dítětem, než je pře tebou to nejmenší batolátko. A kromě toho, že jsi dítětem, jsi Božím dítětem. – Nezapomeň na to!“ *Cesta*, 860.

¹⁰² *Cesta*, 887.

¹⁰³ *Boží přátelé*, 142.

přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, ale toho, který mě poslal. (Mk 9,33-36)

„Také jste nadšeni tímto Ježíšovým postupem? Učí je a pro lepší porozumění dává živý příklad. Zavolá si jedno z těch dětí, které tam asi po domě pobíhaly, a objímá ho. Jak je výmluvné toto mlčení našeho Pána! Vždyť tím řekl všechno: on miluje ty, kdo jsou jako děti. A potom dodává, že tato dětská prostota, pokora ducha, umožní obejmout i jeho i Otce, který je v nebi.“¹⁰⁴

Pokora ducha nás také uchrání před smutkem, který je, podle svatého Josemarií, neslučitelný s životem Božího synovství. „Proč vlastně my lidé upadáme do smutku? Protože náš život se nevyvíjí tak, jak jsme očekávali, protože vyvstávají překážky, které nám brání dělat to, co chceme, nebo nám to alespoň ztěžují. Nic z toho se nemůže stát, když člověk prožívá nadpřirozené Boží synovství. Je-li Bůh s námi, kdo proti nám? (Řím 8,31) Ať jsou smutní ti, kdo se zatvrzele nechtějí uznat za Boží děti, říkávám stále.“¹⁰⁵

A pokračuje: „Nevěřte ani trochu těm, kdo tvrdí, že ctnost pokory znamená lidské pokoření nebo věčné odsouzení ke smutku. Cítit se jako zdrátovaná hliněná nádoba je zdrojem neustálé radosti, znamená to, že uznávám před Bohem svou nepatrnost, uznávám, že jsem dítě, syn. Existuje snad větší radost než ta, že se cítíme sice jako malí a slabí, ale víme, že jsme Boží děti?“¹⁰⁶

Pokora vede Boží syny také k důvěře v Otcovu prozřetelnost. Svatý Josemariá nám v této souvislosti připomíná místo ze svatého Lukáše – kde Ježíš vybízí své učedníky, aby ho zcela následovali a nedělali si zbytečné starosti o svůj život, co budou jíst, do čeho se obléknou (Lk 12,22-28) - a poté nám vysvětluje, že pouze s takovouto naprostou důvěrou v Boha budeme ve svém životě jednat jako skuteční pánové tvorstva.

„Kdybychom měli více důvěry v Boží prozřetelnost, jistotu a pevnou víru, že o nás neustále pečuje, kolik bychom si ušetřili starostí a neklidu. Zmizelo by tolik znepokojení, které je vlastní pohanům, řečeno s

---

¹⁰⁴ Tamtéž, 102.

¹⁰⁵ *Boží přátelé*, 108.

¹⁰⁶ Tamtéž, 108.

Ježíšem "lidem tohoto světa", lidem bez smyslu pro nadpřirozeno. Chtěl bych vám jako váš přítel, kněz i otec při každé příležitosti důvěrně připomínat, že jsme z Božího milosrdenství dětmi všemohoucího Otce, který je na nebesích, ale zároveň i v našem srdci. Chtěl bych, abyste si vryli do srdce, že máme všechny důvody pro to, abychom kráčeli po této zemi s optimismem, se srdcem oprostěným od všech věcí, které se zdají nepostradatelné, neboť váš Otec přece ví, že to potřebujete (Lk 12,30) a on vám to obstará. Věřte, že jen takto budeme jednat jako pánové tvorstva (srov. Gn 1,26-31) a vyhneme se smutnému zotročení, do něhož upadá tolik lidí, protože zapomínají na to, že jsou Božími dětmi, a starají se o zítřek nebo nějaké "co bude potom", kterého se třeba ani nedožijí."¹⁰⁷

3.2.5 Naděje Božích synů

Význam této ctnosti v životě Božích synů nám Svatý Josemaría připomíná v homílii s názvem *O křesťanské naději*, na jejímž začátku nás vybízí: „přemýšlejte nad slovy Písma: I pohlédl jsem na všechno, co bylo mýma rukama vykonáno, na své klopotné pachtění, a hle, všechno je pomíjivost a honba za větrem; a žádný užitek z toho pod sluncem není (Kaz 2,11).

Poté dále pokračuje: „když uznáme omezenost a rizika světských iniciativ, pak tato pravda otevře cestu k pravé naději, která povznáší každou lidskou práci a činí z ní místo pro setkání s Bohem. Tak se tato práce osvítil věčným světlem, jež zahání temnoty zklamání. Ale jestliže si z časných plánů uděláme absolutní cíl, nebudeme myslet na věčnost a na to, proč jsme byli stvořeni – abychom milovali a chválili Pána a byli s ním posláni v nebi – pak i ty nejskvělejší záměry mohou vést ke zradě a dokonce k pokořování lidí.“¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ *Boží přátelé*, 116.

¹⁰⁸ Tamtéž, 208.

Proto nám svatý Josemaría dále vysvětluje, že nadpřirozená ctnost naděje nutně vychází z vědomí našeho Božího synovství, a že nám umožňuje dívat se na věci tohoto světa novým způsobem.

„Jistota, že se cítím být Božím synem, že vím, že jím jsem, mě osobně plní - a přeji to i vám - opravdovou nadějí, která je sice ctností nadpřirozenou, ale vlita do lidských tvorů se přizpůsobuje lidské přirozenosti a je ctností velice lidskou. Jsem šťasten při pomyšlení na nebe, kterého dosáhneme, budeme-li věrni až do konce, jsem šťasten při pomyšlení na blaženost, k níž dospějeme, quoniam bonus (Ž 105,1), protože můj Bůh je dobrý a jeho milosrdenství je věčné. Toto přesvědčení mi pomáhá chápat, že pouze to, co nese Boží stopu, má nesmazatelné znamení věčnosti a nepomíjející cenu. Proto mě naděje neodtrhuje od věcí tohoto světa, ale přibližuje mi je. Chápu je novým křesťanským způsobem, který se snaží ve všem odhalovat vztah padlého lidstva, Boha Stvořitele a Boha Vykupitele.“¹⁰⁹

Tento nový pohled nám poté umožní posvěcovat naše stavovské povinnosti a každodenní práce (viz následující kapitola), a tak budeme moci do společnosti vnášet nadpřirozený smysl křesťanské víry a pomalu ji budeme zevnitř proměňovat.

„Bůh nás nestvořil proto, aby zde vybudoval město k trvalému pobytu (srov. Žid 13,14). Protože tento svět je cestou do světa jiného, který je místem pobytu, kde není žádné trápení. Ale my, Boží děti, bychom si neměli nevšímat pozemských záležitostí a práci, ke které nás postavil Bůh, musíme posvěcovat a naplňovat ji svou vírou, jedinou, která přináší pravý pokoj, pravou radost lidem, a vnášet je pak do každého prostředí. O této myšlence mluvím ve svých kázáních od roku 1928: je velice zapotřebí pokřesťanšťovat celou naši společnost, přinášet do všech společenských vrstev nadpřirozený smysl, tj. usilovat o posvěcení své denní práce, povolání nebo zaměstnání. Tak se každé lidské konání osvíjí novou nadějí, která přesahuje čas i pomíjivost všeho pozemského.“¹¹⁰

---

¹⁰⁹ Tamtéž, 208.

¹¹⁰ Tamtéž, 210.

Náš křest, říká dále svatý Josemaría, nás k tomuto nelehkému úkolu nejen zavazuje, ale vybavuje nás také účinnými zbraněmi a silou pro náš nevyhnutelný vnitřní (a posléze i vnější) zápas.

„Křtem jsme se stali nositeli Kristova slova, které uklidňuje, osvětluje a utěšuje zraněné svědomí. Aby mohl Pán v nás a skrze nás působit, musíme mu říci, že jsme odhodláni každý den bojovat, i když jsme slabí a neužiteční, i když pocítujeme nesmírnou tíži svých vin a své lidské slabosti. Měli bychom mu stále opakovat, že mu důvěřujeme, že se spoléháme na jeho pomoc: bude-li to nutné, jako mu důvěřoval Abraham, ačkoli už nebylo naděje (Řím 4,18)“ (...) „Můj synu, dej mi své srdce (Př 23,26), šeptá nám Pán do ucha. Přestaň si stavět vzdušné zámky, odhodlej se otevřít své srdce Bohu, protože pouze v něm naleznesh skutečný důvod pro svou naději a konání dobra pro druhé. Když člověk nebojuje sám se sebou, když rezolutně neodmítne nepřátele, které v sobě má – pýchu, závist, žádostivost těla i očí, spoléhání na sebe, ztřeštěnou dychtivost po požitkářství –, když člověk takto vnitřně nezápasí, i ty nejušlechtlejší ideály zvadnou jako květ trávy: vyjde palčivé slunce a sežehne trávu, její květ opadne, a je po celé její kráse (Jak 1,10-11).“¹¹¹

3.2.6 Práce Božích synů

O postavení práce v životě Božích synů se více dozvíme v homílii s přílehlavým názvem *Práce*, kterou pronesl svatý Josemaría 6. února 1960.

Na jejím začátku odhaluje nejčastější motivy, kvůli kterým je dnešní člověk ochoten podstoupit námahu a oběti, jež jsou s každou poctivou lidskou prací nutně spojeny: „jedni se lopotí pro peníze, jiní, aby uživili rodinu, další kvůli jistému společenskému postavení, aby rozvinuli své

---

¹¹¹ *Boží přátelé*, 211.

schopnosti, aby vyhověli svým nezřízeným vášním, aby přispěli ke společenskému pokroku.“¹¹²

Tento postoj je však vzhledem k Božímu plánu stvoření a vykoupení v základě chybný a pro člověka nedůstojný. Podle svatého Josemaríi je ve své podstatě neslučitelný se skutečností našeho Božího adoptivního synovství:

„Vůči tomuto nízkému, sobeckému, přizemnímu pohledu si musíme připomenout a připomínat to i ostatním lidem, že jsme Boží děti, které stejně jako osoby z evangelního podobenství zve náš Otec všechny stejně: Synu, jdi dnes pracovat na vinici (Mt 21,28). Ujišťuji vás, že jestliže se každý den budeme snažit považovat své osobní povinnosti za Boží požadavek, budeme umět vykonávat svou práci po lidské i nadpřirozené stránce co nejdokonaleji. Snad se i někdy vzbouříme jako ten starší syn, který odpověděl: Mně se nechce (Mt 21,29), ale rychle se jistě vzpamatujeme a kajícně se s ještě větším úsilím budeme věnovat plnění svých povinností.“¹¹³

„A právě proto miluji křesťanskou ctnost poslušnosti. Musíme se cítit Božími dětmi, které s radostí plní vůli svého Otce. Dělat všechno podle Boží vůle, a to proto, že chceme: nadpřirozenější důvod nenajdeme.(.) Podaří se nám to, když budeme pokorní, když se staneme jakoby malými dětmi a budeme milovat požehnanou poslušnost, kterou můžeme odpovědět na požehnané otcovství Boha.“¹¹⁴

Poslušnost Božího dítěte otcově vůli se projevuje v našem úmyslu při práci, která má sloužit na Boží oslavu a má nás vést k radosti, že můžeme spolupracovat na díle stvořením protože „práce není žádným prokletím ani trestem za hřích. Kniha Geneze o tom mluví ještě před Adamovou vzpourou proti Bohu (srov. Gen 2,15). Podle Božích plánů měl

---

¹¹² Tamtéž, 57.

¹¹³ *Boží přátelé*, 57. „Neodmítejme povinnosti žít, unavovat se – až do naprostého vyčerpání – ve službě Bohu a církvi. A to svobodně: *in libertatem gloriae filiorum Dei* (Řím 8,21), *quam libertate Christus nos liberavit* (Gal 4,31), svobodně ve slávě Božích dětí, ve svobodě, ke které nás osvobodil Kristus.“ *Boží přátelé*, 297.

¹¹⁴ *Jít s Kristem*, 17.

člověk pracovat a spolupracovat tak na velkém úkolu tvoření. Pracovitý člověk využívá času, který nejsou peníze, ale Boží oslava.“¹¹⁵

Příkladem této poslušnosti nám má být Boží Syn, který si, „jakožto dokonalý člověk zvolil manuální práci, kterou pečlivě a s vnitřním zaujetím vykonával téměř po celou dobu svého pozemského života. Provozoval řemeslo mezi ostatními obyvateli své vesnice a tato lidská i božská práce nám jasně dokazuje, že všední práce není jen něco bezvýznamného, ale že je to stěžejní záležitost našeho posvěcení, neustálá příležitost, abychom se setkávali s Bohem a velebili ho a chválili práci svého rozumu nebo svých rukou.“¹¹⁶

Hlavním motivem, k plnění našich osobních povinností, nám však musí být láska k Bohu. Ten nám totiž, jak nás svatý Josemaría neustále ujišťuje, pomůže v naší lidské slabosti.

„Proto každý ve své práci, ve svém společenském postavení by měl cítit povinnost pracovat pro Boha, aby všude rozséval Boží pokoj a radost... Abychom tohoto cíle dosáhli, musíme jednat z lásky, a nikdy jako ti, kdo jen snášejí tíhu trestu nebo prokletí: Cokoli mluvíte nebo konáte, všechno dělejte ve jménu Pána Ježíše a skrze něho děkujte Otci (Kol 3,17). A tak budeme konat svou práci dokonale, budeme správně využívat čas, protože budeme milujícími Božími nástroji, budeme si uvědomovat odpovědnost a důvěru, kterou vložil Bůh přes všechnu naši lidskou slabost na naše bedra. Při každé své činnosti můžeš počítat s Boží pomocí, ale musíš jednat výhradně z lásky.“

Avšak jedním dechem nás svatý Josemaría varuje, abychom nepodlehli bláhovému a povrchnímu dojmu, že nás čeká snadná cesta, a že, abychom jí prošli, nám postačí několik dobrých úmyslů a přání sloužit Bohu.

---

¹¹⁵ *Boží přátelé*, 81. Na toto místo v Genezi se svatý Josemaría odvolává často. „Práce je prvotní povolání člověka, je to Boží požehnání, a žalostně se mýlí ti, kdo ji považují za trest. Pán, nejlepší z otců, postavil prvního člověka do ráje, „*ut operaretur*“ – aby pracoval.“ *Brázda*, 482.

¹¹⁶ *Boží přátelé*, 81. „Pracuj radostně a klidně v Boží přítomnosti. Tak vykonáš svou práci, a navíc ve shodě se zdravým rozumem: dovedeš svůj úkol až do konce, i když tě bude přemáhat únava, dokončíš dobře svoje dílo... a Bůh nalezne zalíbení ve tvých skutcích.“ *Výheň*, 744. „Přidej nadpřirozenou pohnutku ke své obyčejné odborné činnosti a posvětiš svoji práci.“ *Cesta*, 359.

„Nepochybujte o tom, že časem nastanou – možná dříve, než si myslíme – obzvláště těžké situace, jež budou vyžadovat ducha velké oběti a velkého sebeobětování. Vzbuzuj proto ctnost naděje a přijmi beze strachu Apoštolovo zvolání: Jsem přesvědčen, že utrpení tohoto času se nedají srovnat s budoucí slávou, která se zjeví na nás (Řím 8,18). Řádně a v klidu rozjímej o tom, čím se stane nekonečná Boží láska vylitá na ubohého tvora! Nastal čas, abys při své běžné práci vzbuzoval víru, naději, oživoval lásku, tj. abys vzbuzoval všechny tři božské ctnosti, které nám pomáhají, abychom ihned bez milosti, bez pokrytectví, bez okolků vyhostili všechny omyly v našem jednání, v práci i v našem duchovním životě.“¹¹⁷

Na této cestě budeme vedle nadpřirozených ctností muset utužovat i ctnosti přirozené, ale hlavním motivem nám musí být vždycky láska k Bohu a k bližnímu.

„Proto buďte pevní – opět hlas svatého Pavla – moji milí bratři, nedejte se zviklat a vždy vynikejte v díle Páně. Víte přece, že vaše námaha není marná, když ji konáte ve spojení s Pánem (1Kor 15,58). Vidíte? Je to propojení celé řady ctností, které nám pomáhají posvěcovat naši práci: síla, abychom vytrvali v práci přes přirozené obtíže a nenechali se nikdy přemoci vyčerpaností z návalu práce; střídmost, abychom se bez výhrad vydávali a abychom dovedli překonávat pohodlnost a sobectví; spravedlnost, abychom plnili své povinnosti vůči Bohu, společnosti, rodině, kolegům; moudrost, abychom v každém případě poznali, co je vhodné udělat a bez otálení se vrhli do díla... A to všechno, znovu opakuji, z lásky, s živým a bezprostředním pocitem odpovědnosti za výsledek naší práce a jejího apoštolského dosahu.“¹¹⁸

Toto skryté posvěcování práce a povinností uprostřed světa je v učení svatého Josemarií zcela konkrétním Božím povoláním, které je společné všem lidem povoláním do Opus Dei.

„Jestliže zůstáváte ve světě, není to proto, že na vás Bůh zapomněl nebo vás nepovolal, ne, Bůh vás vyzval, abyste zůstali v pozemských pracích a starostech. Vaše povolání a vaše schopnosti se nejen neprotiví

---

¹¹⁷ *Boží přátelé*, 71.

¹¹⁸ *Tamtéž*, 72.

jeho božským plánům, ale jsou posvěceným obětním darem, který Kristus podal Otci.“¹¹⁹

3.2.6 Zbožnost Božích synů

V homílii Jak oslavovat Boha¹²⁰ nás svatý Josemaría uvádí do tajemství zbožnosti Božích synů. Na jejím začátku se zastavuje u slov Introitu: Jako novorozené děti žádejte duchovní nefalšované mléko, abyste jím rostli ke spáse (1Petr 2,2).

„Myslel jsem na tuto výzvu církve a uvědomil jsem si, že se velmi dobře hodí na nás všechny, kdo se opravdu považujeme za Boží děti. Protože bychom měli být velmi silní, velmi pevní, schopni ovlivňovat prostředí, ve kterém žijeme, ale přesto je správné, abychom se před Bohem považovali za malé děti.“¹²¹

Zároveň se odvolává na svou vlastní životní zkušenost: „Z důvodů, které nejsou jen věci náhody, ale které zná jistě Ježíš, jenž je tu před námi ve svatostánku, jsem ve svém životě dokonale poznal a uvědomil si, že jsem Boží syn, a pocítil jsem radost, že jsem se mohl ponořit do srdce svého Otce, abych mohl napravit to, co jsem udělal špatně, abych se očistil, abych mu mohl sloužit a chápat všechny lidi a odpouštět jim na základě jeho lásky a své pokory...Má modlitba byla vždy stejná, jen mívala jiné zabarvení. Říkal jsem třeba: Pane, ty jsi mě poslal právě sem; ty jsi mi svěřil to či ono a já ti důvěřuji. Víím, že jsi můj Otec. Vždy jsem pozoroval, že malé děti si jsou naprosto jisti svými otci. Má kněžská zkušenost mi potvrzuje, že odevzdat se do rukou Božích vede k pevné, hluboké a upřímné zbožnosti a k odhodlání neustále pracovat na Božím díle.“¹²²

V této souvislosti také zmiňuje scénu z Lukášova evangelia, kdy se Pán Ježíš uchýlil do ústraní, aby se modlil, a jeho učedníci ho pozorují, a

---

¹¹⁹ *Jít s Kristem*, 20. „Ve službě Bohu není žádná práce druhořadá: všechny jsou velmi důležité. Jejich důležitost závisí na duchovní úrovni toho, kdo je vykonává.“ *Výheň*, 618.

¹²⁰ *Boží přátelé*, 142-153.

¹²¹ *Boží přátelé*, 142.

¹²² Tamtéž, 143.

následně ho prosí, aby je naučil modlit se, jako to Jan Křtitel naučil své učedníky... Odpověděl jim: Když se modlíte, říkejte: Otče, posvět se jméno tvé (Lk 11,1-2).

„Všimněte si té překvapující odpovědi: učedníci jsou stále s Ježíšem a mezi řečí je Pán učí, jak se mají modlit, zjevuje jim velké tajemství Boží lásky: že jsme Božími dětmi a že s důvěrou můžeme hovořit s Bohem, tak jako si dítě povídá se svým otcem. Když vidím, jak si někteří lidé představují zbožný život, jak se někteří křesťané domnívají, že by měli hovořit se svým Pánem, a vykládají mi o této trapné teoretické, formální představě, zamořené bezduchými, otřepanými modlitbičkami, které spíše vyhovují anonymní modlitbě než osobnímu rozhovoru mezi naším Bohem Otcem a tebou – opravdová ústní modlitba nemůže být nikdy anonymní - vzpomínám si na radu našeho Pána: Když se modlíte, nebuďte přítom povídaví jako pohané. Ti si totiž myslí, že budou vyslyšeni pro množství slov. Nebuďte tedy jako oni. Vždyť váš Otec ví, co potřebujete, dříve než ho prosíte (Mt 6,7-8).“¹²³

Když se začneme takto modlit a naše zbožnost bude neochvějně vycházet ze skutečnosti, že jsme Boží děti, pak, podle svatého Josemarií, tento náš hluboký duševní postoj musí nutně ovlivnit a proměnit celý náš život, ve všech oblastech, totiž všechny naše myšlenky, touhy i city, a umožní nám tak všechno vidět prostě – z nadpřirozeného hlediska víry.

„Všimli jste si, jak děti v rodině podvědomě napodobují své rodiče: v gestech, návycích, způsobu chování? Totéž se děje v chování dobrého Božího dítěte: také dosáhne, aniž ví jak, onoho báječného "být jako Bůh", a to nám pak pomáhá vidět všechno z nadpřirozeného hlediska víry. Člověk miluje všechny lidi, jako je miluje náš nebeský Otec, a - a to je nejdůležitější - dostává stále znovu odvalu v každodenní snaze o přiblížení se Pánu. Nezáleží na lidské slabosti, znovu to zdůrazňuji, protože láskyplné ruce našeho Otce jsou připraveny nás neustále pozvedávat.“¹²⁴

Otcovy ruce však, podle zkušenosti svatého Josemarií, pozvedají pouze malé děti a ne dospělé, kteří o jeho pomoc ve skutečnosti ani nestojí.

---

¹²³ *Boží přátelé*, 146.

¹²⁴ *Tamtéž*, 146.

„Velké pády, které působí vážné škody na duši a které jsou někdy skoro nenapravitelné, vždy pocházejí z pýchy, že se člověk cítí dospělý, soběstačný. Tehdy u člověka převládá cosi jako neschopnost poprosit o pomoc toho, kdo mu ji může poskytnout: nejenom Boha, ale třeba přítele, kněze. A takový ubohý člověk, osamocený ve svém neštěstí, ztrácí orientaci a bloudí. Proto hned teď prosme Boha, aby nikdy nedopustil, abychom se cítili příliš uspokojeni, prosme ho, aby v nás stále rostla touha po jeho pomoci: *rationabile, sine dolo lac concupiscite*, podporujte hlad a touhu být jako děti. Věřte, že je to ten nejlepší způsob, jak bojovat proti pýše. Věřte, že je to jediný prostředek na to, aby naše jednání bylo správné, velkorysé, božské. „Amen, pravím vám: Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království“ (Mt 18,3).“¹²⁵

Nepřítelem je tedy v zásadě pýcha. Ta ovšem bývá často maskována (zdánlivou) horlivostí a naší velkou netrpělivostí – dělat konečně v duchovním životě velké věci. Svatý Josemaría však v této naší netrpělivosti jasně odhaluje ztrátu nadpřirozeného pohledu a zároveň sejítí z cesty, která nás má dovést k naší osobní svatosti, a takto nás před tím varuje:

„Musím tě ještě upozornit na nebezpečí rutiny, která je skutečným hrobem zbožnosti. Bývá často maskována snahou konat velké činy, a člověk přitom zanedbává každodenní povinnosti. Až takové nutkání pocítíš, obrať se upřímně k Bohu a pomysli na to, zda tě náhodou neomrzelo bojovat stále s tímtež, protože jsi nehledal Boha. Zamysli se, zda nepoklesla tvá vytrvalost v práci, protože jsi neměl dost velkorysosti a ducha oběti. Pak totiž vypadá tvá zbožnost, tvé malé umrtvování, apoštolská činnost, která ihned nenese plody, jako strašně neužitečná. Jsme prázdní a snad i začínáme snít o jiných plánech, abychom umlčeli hlas našeho nebeského Otce, vyžadujícího naprostou věrnost. A s úzkostnými sny o velikých věcech pouštíme z hlavy věc nejjistější: cestu, jež by nás vedla bez pochyby přímo ke svatosti. Je to jisté znamení, že jsme ztratili nadpřirozené hledisko, přesvědčení, že jsme malé děti, přesvědčení, že náš Otec skrze nás učiní divy, jestliže pokorně začneme znovu.“¹²⁶

---

¹²⁵ *Boží přátelé*, 147.

¹²⁶ Tamtéž, 150.

3.2.7 Modlitba Božích synů

Svatý Josemaría nás upozorňuje, že modlitba Božího dítěte musí být spojena s touhou plnit Boží vůli, protože jinak se modlitba stane pouhým pokryteckým tlacháním.

„Jak se máme modlit? Odvažuji se tvrdit a nebojím se, že bych se mýlil, že existuje mnoho, nekonečně mnoho způsobů, jak se modlit. Ale já bych si přál, abyste se modlili jako Boží děti, aby vaše modlitba nebyla tlacháním pokrytců, kteří by si měli vyslechnout Ježíšova slova: Ne každý, kdo mi říká: „Pane, Pane!“, vejde do nebeského království (Mt 7,21). Ti, kdo jednají pokrytecky, snad dosáhnou zvuku modlitby, píše sv. Augustin, ale ne jejího hlasu, protože v tom není pravý život a chybí snaha plnit vůli Otce. Ať naše volání „Pane“ je spojeno s účinnou touhou uskutečňovat vnitřní popudy, jež v naší duši probouzí Duch svatý.“¹²⁷

A Duch svatý nás přivádí k Bohu, který „nás už nyní nazývá svými přáteli, jeho milost v nás působí, očišťuje nás od hříchů, posiluje nás, abychom i přes své vlastní slabosti – jsme prach a nedokonalost – mohli nějakým způsobem obrážet Kristovu tvář. Nejsme jen ztroskotanci, kterým Bůh slíbil, že je spasí, ale toto spasení už v nás působí. Náš vztah k Bohu není vztahem slepce, který touží po světle, ale sténá úzkostí v temnotách, nýbrž vztahem dítěte, které ví, že ho jeho Otec miluje.“¹²⁸

„A ani si to nebudeme uvědomovat, ale půjdeme pomalu kupředu božskými, mocnými a energickými kroky a budeme pociťovat důvěrnou jistotu, že s Pánem může být příjemná i bolest, oběť, utrpení. Pro Boží dítě je velkou posilou, když ví, že je nablízku svému Otci. Proto, ať se děje, co se děje, jsem pevný, s tebou jsem si jistý, můj Pane a Otče, neboť ty jsi má skála a pevnost (srov. 2Král 22,2).“¹²⁹

Svatý Josemaría nás povzbuzuje k vynalézavosti a prostotě v naší osobní modlitbě, aby nás tak v běžném životě stále více vedla k prožívání

---

¹²⁷ Tamtéž, 243.

¹²⁸ *Jít s Kristem*, 142.

¹²⁹ Tamtéž, 246.

Boží-Otcově přítomnosti: „Znovu vám musím zopakovat, že je na tisíce způsobů, jak se modlit. Ale Boží děti přece nepotřebují žádnou předem nalinkovanou a umělou metodu na to, aby dokázaly hovořit se svým Otcem. Láska je vynalézavá a důvtipná. Když budeme milovat, budeme umět najít vlastní důvěrné způsoby, jak neustále hovořit s Pánem (...) Tak budeme prožívat svůj život – dny práce i modlitby – v Otcově přítomnosti. Když budeme umdlévat, budeme se utíkat k lásce Panny Marie, učitelky modlitby, k svatému Josefovi, našemu otci a pánu – jehož velmi uctívám – který byl na tomto světě v nejdůvěrnějším styku s Boží Matkou a s jejím Božským Synem. Oni předloží naši slabost Ježíši a on ji promění v sílu.“¹³⁰

Modlitba totiž „musí pomalu a postupně zapouštět v duši kořínky jako malé semínko, z kterého vyroste později košatý strom.“¹³¹

3.2.8 Apoštolát Božích synů

Boží synovství je základem i cílem každého apoštolátu, protože „na každého křesťana, ať je jakéhokoli stavu, - kněz nebo laik, ženatý nebo svobodný – se hodí slova apoštola ve čtení ze svátku Svaté rodiny: Od Boha vyvolení, svatí a milovaní (Kol 3,12). To jsme všichni, každý na svém místě ve světě, muži a ženy, které Bůh vyvolil, aby vydávali svědectví o Kristu a všem svým bližním sdělovali radost, že jsou Božími dětmi, snažícími se odstranit své chyby a neustávajícími proti nim bojovat“¹³²

Vždyť skrze Krista jsme se stali Božími dětmi: Hleďte, jak velikou lásku nám Otec projevil, že se nejen smíme nazývat Božími dětmi, ale že jimi také jsme (1 Jan 3,1).

„Miláček Páně – apoštol Jan naléhá na naše svědomí, aby citlivěji reagovalo na Boží milost, a klade zvláštní důraz na to, že jsme dostali zvláštní důkaz Otcovy lásky k lidem: V tom se ukázala Boží láska k nám, že Bůh poslal na svět svého jednorozeného Syna, abychom měli život skrze něho (1 Jan 4,9). Pán se chápe iniciativy, vychází nám vstříc. Dal nám

---

¹³⁰ *Boží přátelé*, 255.

¹³¹ *Tamtéž*, 295.

¹³² *Jít s Kristem*, 30.

tento příklad, abychom spolu s ním sloužili druhým, abychom – rád to opakuji stále znovu - velkoryse položili své srdce na zem, aby po něm lidé mohli jít a šli po měkkém, aby se jim tak usnadnilo jejich úsilí. Měli bychom se takto chovat, protože jsme děti stejného Otce, toho Otce, který neváhal a dal nám svého milovaného Syna.“¹³³

Naše odpověď lásky na lásku Boží má tedy, podle mínění svatého Josemaríi, směřovat ke každému člověku. Máme v každém ctít Boží obraz a snažit se, aby i on jej viděl, aby se tak sám osobně obrátil ke Kristu.

„Kázal jsem mnohokrát, že přece nemáme jedno srdce, jímž bychom milovali Boha, a jiné, další, kterým bychom milovali lidi: naše malé srdce z masa miluje láskou lidskou, která ovšem spojená s láskou Kristovou je i láskou nadpřirozenou. Takovou, a ne žádnou jinou lásku bychom měli pěstovat ve svém srdci a ona nás povede k tomu, že budeme v druhých lidech vidět obraz našeho Pána.(.) My, Boží děti, se snažíme praktikovat toto nové přikázání, církev nás učí, abychom sloužili a ne abychom si nechali sloužit (srov. Mt 20,28), snažíme se milovat lidi novým způsobem, aby všichni poznali, že je to ovoce Kristovy milosti. Naše láska nemá co dělat se sentimentálním postojem ani s pouhým kamarádstvím ani s jakousi snahou pomáhat druhým, abychom si dokázali, že jsme něco lepšího. Láska znamená umět žít s bližním, ctít – znovu to zdůrazňuji – Boží obraz, který je v každém člověku, a snažit se, aby i on ho viděl, aby se dovedl obrátit ke Kristu. Univerzálnost lásky znamená proto univerzálnost apoštolátu: skutky a pravdivý postoj z naší strana a záruka Boha, který chce, aby se všichni zachránili a došli k poznání pravdy (1Tim 2,4)“¹³⁴

Apoštolát Božích synů tedy vychází od Krista, protože „vnitřní život znamená růst ve spojení s Kristem skrze chléb a slovo. A apoštolské úsilí je nezbytným a pravým projevem vnitřního života. Když zakoušíme Boží lásku, nutně musíme pociťovat starost o duše svých bližních. Vnitřní duchovní život a apoštolát nelze oddělovat, tak jako od sebe nelze oddělovat Krista Bohočlověka a Krista Spasitele. Slovo se stalo tělem, aby spasilo lidstvo, aby se s ním sjednotilo. To je důvod jeho

---

¹³³ *Boží přátelé*, 228.

¹³⁴ Tamtéž, 229-230.

příchodu na svět. V Krédu se modlíme: pro nás a pro naši spásu sestoupil z nebe.“¹³⁵

Proto se svatý Josemaría na jiném místě nebojí říci: „Staneš-li se druhým Kristem a budeš-li se chovat jako Boží syn, všude tam, kde se objevíš, zažehneš oheň. Kristus svým ohněm spaluje, nenechává srdce lhostejnými.“¹³⁶

Jestliže má tento apoštolát svůj základ v Kristu, tak svůj cíl má ve všeobecné rodině Božích dětí, kteří si jsou navzájem bratry a sestrami. „Náš Pán přišel, aby přinesl pokoj, radostnou zvěst, život všem lidem, ne pouze bohatým, ani pouze chudým. Ne pouze učeným, ani pouze prostým. Všem. Bratřím, neboť jsme přece bratry, protože jsme děti jednoho Otce. Existuje tedy pouze jedna rasa dětí Božích. Existuje jen jedna barva pleti: barva pleti Božích dětí. A existuje jen jeden jazyk, který mluví k srdci i k rozumu, aniž potřebuje slova, ale dává nám poznat Boha a působí, že se máme navzájem rádi.“¹³⁷

3.2.9 Bolest a smrt Božích synů

Bolesti, které život přináší, by měli mít v životě Božích synů nadpřirozený smysl, což ale, podle svatého Josemaríi, neznamená banální zjednodušování složitosti lidského života.

„Bylo by jistě naivní popírat, že během našeho pozemského putování se často setkáváme s bolestí, malomyslností, smutkem i osamoceností. Ale skrze víru bezpečně víme, že toto vše není dílem náhody, že osud člověka není cestou k potlačení jeho touhy po štěstí. Víra nás učí, že toto všechno má nadpřirozený smysl, je to volání, které nás vede do Otcova domu. Toto nadpřirozené chápání pozemského života křesťanů

---

¹³⁵ *Jít s Kristem*, 122. „Každý křesťan si je vědom toho, že je napojen na Krista křtem, pověřen bojovat za Krista birmováním, povolán pracovat ve světě účastí na Kristově královském, prorockém a kněžském úřadě, ví že je sjednocen s Kristem v Eucharistii, která je svátostí jednoty a lásky. Proto musí – stejně jako Kristus – žít s ostatními lidmi, mít rád všechny lidi ze svého okolí, každého jednotlivce, celé lidstvo.“ *Jít s Kristem*, 106.

¹³⁶ *Výheň*, 25.

¹³⁷ *Jít s Kristem*, 106.

nechce zjednodušovat celou složitost člověka, ale ujišťuje ho, že celou touto složitostí může procházet paprsek silné a nezničitelné Boží lásky, který spojuje pozemský život s konečným životem v naší pravé vlasti.“¹³⁸

Tento paprsek vychází z Kristova ponížení. „Přece vidíte, že Ježíš, který se stal dítětem, přemohl smrt. Boží Syn zvítězil svým ponížením, že vtiskl všednímu životu lidí božský ráz.“¹³⁹

A v pokojné síle Kristova vítězství můžeme doufat ve vítězství života nad smrtí, protože „Ježíš smrtí na kříži přemohl smrt. Bůh ze smrti získává život. Postoj Syna Božího není postojem člověka smiřujícího se s tragickým neštěstím, je to uspokojení člověka, který už okouší vítězství. Ve jménu této vítězí Kristovy lásky bychom se my křesťané měli vydávat na všechny cesty této země, abychom tam svými slovy i skutky rozsévali pokoj a radost. Měli bychom bojovat – pokojně ovšem – proti zlu, proti nespravedlnosti, proti hříchu, a hlásat tak, že tento lidský život není konečný, že Boží láska projevená v Kristově Srdci u lidí slavně duchovně zvítězí.“¹⁴⁰

„A ani si to nebudeme uvědomovat, ale půjdeme pomalu kupředu božskými, mocnými a energickými kroky a budeme pociťovat důvěrnou jistotu, že s Pánem může být příjemná i bolest, oběť, utrpení. Pro Boží dítě je velkou posilou, když ví, že je nablízku svému Otci. Proto, ať se děje, co se děje, jsem pevný, s tebou jsem si jistý, můj Pane a Otče, neboť ty jsi má skála a pevnost (srov. 2Král 22,2).“¹⁴¹

---

¹³⁸ *Jít s Kristem*, 177.

¹³⁹ Tamtéž, 21.

¹⁴⁰ Tamtéž, 168. „Kristus nás očekává: máme svou vlast v nebi (Flp 3,20), ale zároveň jsme plně občany této země, uprostřed těžkostí, nespravedlností, neporozumění, stejně však i uprostřed radosti a pokoje, který nám dává vědomí, že jsme milované Boží děti.“ *Jít s Kristem*, 126.

¹⁴¹ *Boží přátelé*, 246. „S touto jistotou v Otce se nemusíme obávat ani smrti. „Neobávej se smrti. – Přijmi ji od této chvíle velkodušně... Kdy Bůh chce..., jak Bůh chce..., kde Bůh chce. – Věř mi, že smrt přijde, v době, na místě a způsobem nejlepším..., poslána tvým Otcem – Bohem. – Buď vítána, naše sestro, smrti!“ *Cesta*, 739.

4. DUCHOVNÍ DĚTSTVÍ V CESTĚ

Pro bližší seznámení s tímto základním spisem svatého Josemaríi si řekneme nejdříve něco o knize jako takové (4.1) a poté se zaměříme na dvě kapitoly, ve kterých svatý Josemaría vysvětluje cestu duchovním dětstvím (4.2).

4.1 Cesta

Tento první, dalo by se říci přímo konstitutivní, spis svatého Josemaríi měl ve velké oblibě papež Pavel VI. Poté co ho, ještě jako mons. Montini, dostal v roce 1945 od jednoho člena Opus Dei, mu obratem za jeho dárek poděkoval těmito slovy:

„Strany této knihy jsou nabitě vroucí a mohutnou výzvou adresovanou velkorysým srdcím mladých lidí. Tím, že jim odhaluje vznešené ideály, vede je k uvažování o rozjímání, což je neodmyslitelnou podmínkou prožívání plnohodnotného nadpřirozeného života... Tato kniha už přinesla bohaté plody na půdě španělské akademické obce. Jsem nesmírně potěšen, že Cesta už dosáhla takové povzbuzující výsledky, a prosím Pána, aby jí i nadále žehnal a seznámil s ní co největší počet lidí pro dobro mnohých duší.“¹⁴²

Když se později jako papež setkal s mons. Álvarem del Portillem, ujistil ho, že už mnoho let čte každý den s velkým užitkem pro svou duši *Cestu*, a zeptal se ho, kolik roků bylo jejímu autorovi při prvním vydání. Když se dozvěděl, že do tisku ji dával ve třicetisedmi letech, ale že podstatná část knihy vyšla o 5 roků dříve, na chvíli se odmlčel a potom poznamenal: „Takže ji napsal ve zralosti své mladosti!“¹⁴³

Literárním stylem je Cesta jakousi sbírkou aforismů z duchovního života, čímž se v tradici křesťanské literatury zařazuje po bok

---

¹⁴² Srov, DEL PORTILLO, *Rozhovor o Zakladateli Opus Dei*, s. 228–29.

¹⁴³ Tamtéž, s. 22.

Kempenského *Následování Krista, Výrokům o světle a lásce* nebo *Výstrahám a radám* svatého Jana od Kříže, či *Radám (Avisos)* svatě Terezie od Ježíše.¹⁴⁴

Kouzlo Cesty spočívá bezesporu v hloubce jejího duchovního poselství, které takřka hmatatelně vychází z životní praxe jejího autora a neúprosně směřuje do životní praxe čtenáře. Duchovní rady a ponaučení jsou v Cestě podány živým, moderním, někdy až jadrným stylem, s četnými příklady ze života, ale zároveň stručně a poutavě.

Je to vlastně 999 bodů vybraných z *Kateřinek*, které mají za úkol postihnout základní prvky nové spirituality, určené pro křesťany žijící ve světě. Bohužel specifický původ oněch 999 bodů (osobní zápisky autora) s sebou nese pro čtenáře riziko, že mu některé body Cesty budou bez širšího kontextu málo srozumitelné, v horším případě i nesmyslné¹⁴⁵.

4.1.1 Redakce Cesty

Jak jsme již viděli (viz. 2.2), svatý Josemaría od samého začátku používal své záznamy a sešity s poznámkami k tomu, aby ostatní seznámil s Dílem a jeho duchem.

V prosinci 1932 vybral ze svých *Kateřinek* 246 myšlenek, opsal je na stroji a nacyklostyloval do malého sešitku. Chtěl tak poskytnout lidem, kteří za ním chodili na duchovní vedení, návod a materiál k soukromé meditaci. Oficiální název onoho sešitku byl *Duchovní úvahy (Consideraciones Espirituales)*.

O dva roky později tento nacyklostylovaný sešitek doplnil o další myšlenky z *Kateřinek* (až dosáhly počtu 438) a v červnu 1934 to nechal vytisknout v Cuence se stejným názvem *Duchovní úvahy*.

---

¹⁴⁴ Srov, *Camino - Edición crítico-histórica*, s.157.

¹⁴⁵ Velkou pomocí nám v tomto ohledu bude historicko-kritické vydání Cesty, které připravil Pedro Rodríguez, jakožto první díl edice JOSEMARÍA ESCROVÁ DE BALEGUER - OBRAS COMPLETAS, a které vyšlo v Madridu v roce 2002.

Během občanské války doplňoval Duchovní úvahy dalšími myšlenkami z Kateřinek. Důležité bylo v tomto ohledu období, když se skrýval v Madridu v roce 1937 na Honduraském Velvyslanectví (tzv. Honduraská redakce¹⁴⁶) a potom jeho pobyt v Burgosu v letech 1938–39 (redakce v Burgosu¹⁴⁷).

V lednu 1939 dokončuje se svými syny v Burgosu poslední redakční úpravy nové knihy, která teď obsahuje 999 bodů – vybraných a utříděných myšlenek z Kateřinek. A během srpna téhož roku, ve Valencii, už konečně přichází na svět první vydání Cesty.

4.1.2 Struktura celé knihy

Jak jsme již řekli výše (viz 2.1), z osobních zkušeností svatého Josemaríi se postupně rodily rysy, jež vymezily novou laickou spiritualitu v církvi. Díky Božím vnuknutím se myšlenky a náčrty toho, co bude vnitřní organizací Díla, promítaly do dalších a dalších postřehů, které si zapisoval do svých Kateřinek.

Cesta jím byla od začátku koncipovaná jako výběr nejdůležitějších zápisků z Kateřinek, který systematicky uspořádal, aby tak mohl svým synům dát jakési duchovní kompendium oné nové spirituality, kterou nejčastěji charakterizoval jako: *být kontemplativním uprostřed ulice* (contemplativo en medio de la calle) a *být apoštolem apoštolů* (apóstol de apóstoles).

Celá kniha (999 bodů) je rozdělena do třech velkých částí, přičemž každá část je složena ze dvou oddílů. Oddíly pak obsahují celkem 46 tématicky zaměřených kapitol.

I. část: Následovat Krista – začátky cesty

1. oddíl: Modlitby, Odčiňování, Cvičení

---

¹⁴⁶ Srov, Camino - *Edición crítico-histórica*, s. 52-60.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 61-94.

(Povaha, Vedení, Modlitba, Svatá čistota, Srdce, Umrtvování, Pokání
Zpytování svědomí, Předsevzetí, Pochybnosti)

2. oddíl: *Vnitřní život, Práce, Láska*

(Boží přítomnost, Nadpřirozený život, Více o vnitřním životě, Vlažnost,
Studium, Utváření ducha, Tvoje svatost, Láska k Bohu, Křesťanská láska,
Prostředky, Panna Maria)

II. část: Stát se svatým – putovat v Církvi

1. oddíl: *Církev, Eucharistie, Společenství svatých*

(Církev, Mše svatá, Společenství svatých, Pobožnosti)

2. oddíl: *Víra, Ctnosti, Vnitřní zápas*

(Víra, Pokora, Poslušnost, Chudoba, Diskrétnost, Radost, Jiné ctnosti,
Zkoušky, Vnitřní zápas, Poslední věci)

III. část: Plně v Kristu – povolání a poslání

1. oddíl: *Vůle a Sláva Boží, Duchovní dětství*

(Boží vůle, Sláva Boží, Získávání nových apoštolů, Maličkosti, Taktika,
Duchovní dětství, Život dětství)

2. oddíl: *Povolání, Apoštolské poslání*

(Povolání, Apoštol, Apoštolát, Vytrvalost)

Kritériem tohoto rozčlenění je bezesporu teologicko-spirituální
hledisko.

Už z názvů jednotlivých oddílů a kapitol je zřejmé, že první část –
Následovat Krista se zaměřuje na obecné základy osobního, duchovního
života.

Druhá část – *Stát se svatým* akcentuje zase spíše společenskou
dimenzi při následování Krista, tzv. ekleziální aspekt, a v té souvislosti
důležitost rozvoje jak přirozených tak nadpřirozených ctností.

Třetí část – *Plně v Kristu*, která už staví na dvou předcházejících,
nám pak ukazuje dynamickou provázanost hledání – plnění Boží vůle
a apoštolátu tak, že se nám nakonec oboje jeví jako dvě strany téže mince.
V této třetí části jsou nejvíce přítomny ony aspekty nové laické spirituality,
mezi něž patří i duchovní dětství.

4.1.3 Dvě kapitoly o duchovním dětství v kontextu celé knihy

Jak jsem ve struktuře Cesty naznačil, dvě kapitoly, které nás budou z knihy nejvíce zajímat, jsou umístěny do závěru prvního oddílu její třetí části.

Pro toto jejich umístění v rámci celé knihy si musíme uvědomit, že se ve třetí části už u čtenáře předpokládá jistá základní orientace a zkušenost v problematice duchovního života, a to jak z hlediska jeho individuální (1. část) tak jeho ekleziální (2. část) dimenze.

Pro hlubší pochopení našich dvou kapitol je neméně významné jejich postavení v rámci prvního oddílu třetí části, totiž v jeho závěru.

Autor v něm (oddílu) kontempluje křesťana jako člověka, který se plně angažuje ve vztahu k Boží vůli (*kap. Boží vůle*) a Boží Slávě (*Sláva Boží*), a jako toho, který hledá přátele, s nimiž by tyto ideály sdílel (*Získávání nových apoštolů*). Dále jako muže a ženy, kteří posvěcují svou práci skrze ‚malé věci‘ (*Maličkosti*), každý tam kde je, bez okázalosti (*Taktika*), a kteří se cítí ‚být dětmi‘ před Bohem-Otcem (*Duchovní dětství, Život dětství*).

Naše dvě kapitoly původně v *Consideraciones espirituales* z roku 1932 tvořily kapitolu jedinou, nejdelší (měla 53 bodů). Ovšem už tehdy její první část obsahovala body, které spíše vysvětlovaly, co to ‚je‘ duchovní dětství, kdežto ve druhé části byly více body, které popisovaly samotnou ‚praxi života‘ duchovního dětství.

Při redakci v roce 1934 svatý Josemaría vyměnil dvacet bodů kapitoly za jiné (dle jeho názoru asi lepší), které vybral opět ze svých Kateřinek.

Při redakci v Burgosu v roce 1939 byla tato nejdelší kapitola knihy rozdělena na dvě, aby snad byl ještě více zdůrazněn rozdíl mezi její první a druhou částí, přičemž první kapitola si ponechala původní název *Duchovní dětství* a druhá, nově vzniklá, byla nadepsána *Život dětství*. K bodům kapitoly, pozměněné při poslední redakci, přibyly v Burgosu ještě tři nové

body, z osobních poznámek na zvláštních listech. V této podobě byly o rok později obě kapitoly přejaty i do definitivní verze Cesty.¹⁴⁸

Více jak polovina bodů (přesně 27) v těchto dvou kapitolách vznikala v období od října 1931 do března 1932, kdy svatý Josemaría ve svém osobním životě intenzivně prožíval skutečnost svého Božího synovství a duchovního dětství.¹⁴⁹

V těch dnech, kdy vznikaly body našich dvou kapitol, si do svých zápisků nezaznamenal pouze své postřehy ohledně duchovního dětství, ale i jiné, čímž se nám odhaluje jak rozmanitost a bohatství autorova duchovního života, tak i vnitřní provázanost jednotlivých kapitol v Cestě, které mají ostatně jen jediný úkol: systematicky a komplexně popsat duchovní organismus nové laické spirituality.

4.2 Dvě kapitoly o duchovním dětství

Jak jsme už zmínili v kapitole 3.2 *Jednat jako synové Boží*, duchovní dětství v pojetí svatého Josemaríi vychází z našeho nového bytí adoptivních Božích synů, které má základ v Božím záměru Boha Otce a v naší účasti na životě Nejsvětější Trojice.

Z tohoto důvodu základem této cesty dětství je vnitřní svoboda křesťana, která se otvírá působení Ducha svatého (4.1). On je následně původcem prožívání radostné jistoty z otcovství Boha-Otce (4.2), což se projevuje v životě modlitby (4.3) a v prosté odevzdanosti dítěte (4.4). Tato odevzdanost však musí být provázena mužností, učenlivou poslušností (4.5) a malými skutky lásky (4.6).

4.1. Vnitřní svoboda

---

¹⁴⁸ Srov, *Camino - Edición crítico-histórica*, s. 913.

¹⁴⁹ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 404-422.

V prvním bodě kapitoly¹⁵⁰ je naznačen základní princip cesty duchovního dětství, jímž je vnitřní svoboda křesťana, která se otvírá působení Ducha Svatého. Z tohoto principu svobody budou vycházet následující body, v nichž nás svatý Josemariá bude zvat na cestu duchovního dětství. Jakoby nás v nich bude neustále ‚táhnout‘ k jejímu nastoupení a vytrvání na ní.

V sešitu⁵ si poznamenal: „Vidím toto: 1) je potřeba dát poznat všem a každému zvláště život duchovního dětství 2) nikdy nenutit žádného člena následovat tuto cestu, ani žádnou jinou určenou. Toto je správná doktrína Božího Díla.“

4.2 Obecně o cestě duchovního dětství

Duchovní dětství není jen pouhá nepatrnost a pokora stvoření před Stvořitelem, ale je to především velká radost a jistota z otcovství Boha-Otce a způsob prožívání Božího synovství.¹⁵¹

„Před Bohem, který je Věčný, jsi více dítětem, než je dvouleté dítě před tebou. A kromě toho: jsi nejen dítětem, jsi Božím synem. – Nezapomeň na to.“ (Cesta 860)

Toto poznání své maličkosti vedlo svatého Josemariú k obrovské vděčnosti.

„Ježíši: i kdybych zemřel Láskou, nikdy ti nesplatím milost, kterou jsi plýtvál, když jsi mě učinil malým.“ (Cesta 901)

Tuto vděčnost se snažil projevovat Bohu za každých okolností a vybízel k tomuto prožívání Božího synovství i ostatní.

„Zažil jsi vděčnost malých dětí? – Napodobuj je a říkej Ježíši v příznivých i nepříznivých dobách: ‚Jak jsi dobrý! Jak dobrý!‘... Tato slova, jestliže je říkáš s přesvědčením, jsou cestou dětství, která tě dovede k míru slzami i smíchem, ale nikdy bez Lásky.“ (Cesta 894)

---

¹⁵⁰ Cesta 852: Snaž se poznávat ‚cestu duchovního dětství‘, aniž by ses ‚nutil‘ k tomu ji následovat. – Nech působit Ducha svatého.

¹⁵¹ Srov, Camino - *Edición crítico-histórica*, s. 915.

4.3 Modlitba

Modlitba je na cestě duchovního dětství zdrojem jistoty a útěchy (viz 899, 900).

„Jak krásné je být dítětem! – Když o něco žádá dospělý, je třeba, aby jeho žádost byla provázena seznamem jeho zásluh. Žádá-li o něco dítě – jelikož děti nemají zásluh – stačí, když řekne: jsem synem toho a toho. Ó, Pane! – řekni mu to celou svou duší – Já jsem....synem Božím!“ (Cesta 892)¹⁵²

Na druhé straně duchovní dětství je lékem na roztržitost a nepozornost při modlitbě¹⁵³ a zároveň důvodem k naší vytrvalosti (viz 893, 878).

Duchovní dětství by v nás mělo vyprovokovat také jakousi mlsnost modlitby:

„Jestliže máš ‚život dětství‘, měl bys, jelikož jsi dítě, být také duchovně mlsný. – Tak jako ostatní tvoji vrstevníci jsou mlsní na dobroty, které schovala maminka. A to vícekrát za den. – Je to otázka vteřin... Maria ... Ježíš ... Svatostánek... Přijímání.... Láska.... utrpení.... duše v očistci.... ti, co bojují: papež, kněží... věřící.... tvoje duše.... duše tvých drahých.... Andělé strážní.... hříšníci....“ (Cesta 898)¹⁵⁴

Odvaha a bezostyšnost modlitby dítěte je zase zdůrazněna v bodě 896, přičemž původně tím ‚prostým a odvážným synem‘, jak víme ze vzpomínek Álvára del Portilla, nebyl nikdo jiný než malý Josemaría a ‚dobrým otcem‘ don José Escrivá.¹⁵⁵

---

¹⁵² V oněch dnech musel svatý Josemariá, jakožto kaplan Patronátu nemocných, sepisovat žádost na Ministerstvo práce, aby mohl dále vykonávat tento úřad. Součástí oné žádosti byl také ‚seznam zásluh‘ (*hoja de méritos*), kterým oficiálně dokládal svou způsobilost pro výkon povinností spojených s úřadem kaplana.

¹⁵³ Srov, 895, 896, 890, 891. Je zajímavé, že stejnou taktiku doporučovala svým novickám svatá Terezie z Lisieux.

¹⁵⁴ Z poznámky toho dne je i bod 387: Obsah svatosti, kterou na nás Bůh požaduje, je určen těmito třemi body: Svatá neústupnost, svaté naléhání a svatá bezostyšnost.

¹⁵⁵ ‚Malý Josemaría vždy očekával návrat dona Josého s netrpělivostí a nadšením. Někdy mu běžel naproti. Když skončila pracovní doba, chodil do obchodu v ulici Ricardos a bavil se počítáním mincí v pokladně, zatímco otec se snažil tech chvíl využít a

4.4 Prostota a odevzdanost dítěte

Odevzdanost do rukou Otce zbaví dítě starosti. Svatý Josemaría to zachycuje v bodě 864: „Stanete-li se dětmi, nebudete mít starosti: děti hned zapomínají, co je mrzí, aby se vrátily ke svým všedním hrám. – Proto s odevzdaností přestanete mít starosti, protože budete odpočívat v Otci.“¹⁵⁶

V jiném bodě, který je původně celý formulován v 1. osobě jednotného čísla, jako důvěrný rozhovor v modlitbě s Ježíšem¹⁵⁷, nás svatý Josemaría přesvědčuje o výhodách této cesty dětství:

„Nechtěj být velkým. –Dítětem, vždycky dítětem, i když umíráš sešlostí věkem. –Když dítě klopýtne a upadne, nikoho to nepřekvapí...; jeho otec přispěchá a zvedne ho. Když ten, kdo klopýtne a upadne, je starší, bezprostřední reakce je smích. –Někdy, když přejde tato první reakce, smích ustoupí soucitu. –Ale starší se musí zvedat sami. Tvá každodenní smutná zkušenost je plná klopýtání a pádů. Co by s tebou bylo, kdybys nebyl stále více dítětem? Nechtěj být starším. –Dítětem, a ať tě, když klopýtneš, zvedne ruka tvého Otce-Boha.“ (Cesta 870)¹⁵⁸

Podobným záznamem osobní modlitby autora je bod 884¹⁵⁹: „Jsi pln ubohostí. – Každého dne je vidíš jasněji. – Ale nenech se jimi zastrašit. – On ví dobře, že nemůžeš dávat víc ovoce. Tvoje nedobrovolné pády – pády dítěte – ukazují tvému Otci Bohu, že se musí o tebe více starat a tvé Matce Marii, že tě nesmí pouštět ze své milující ruky: Využij toho, a když tě Pán každý den zvedá ze země, obejmí ho celou svou silou a polož svou ubohou

---

vysvětloval mu elementární základy sčítání a odčítání. Vždy na podzim kupoval don José cestou domů pečené kaštiny a dával si je do kapes kabátu. Josemaría si stoupal na špičky, strkal mu ručičku do kapes a hledal kaštiny – a vždy našel něžný stisk otcovy ruky. ‘Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 34-35.

¹⁵⁶ Text pochází z poznámky kde si poznamenal také svůj rozhovor v modlitbě s Nejsvětější Pannou: *Včera v noci, když jsme dělali nověnu k Neposkvrněné, jsem Ji poprosil: ‚chci být velmi dítětem‘. Okamžitě mi dala vidět, proč, když budu dítětem, už nebudu mít starosti: děti totiž hned zapomínají to, co je mrzí, i co je moc mrzí, aby se mohli vrátit ke svým všedním hrám: protože s odevzdaností už dítě nemá starosti, neboť odpočívá ve svém Otci.*

¹⁵⁷ *„Jesús: yo no quiero ser mayor. Niño, niño siempre..., aunque me muera de viejo. Cuando un niño tropieza...*

¹⁵⁸ Podobný obsah mají body 879, 880.

¹⁵⁹ *„Estoy lleno de miserias. Cada día las veo más.....‘ Tamtéž, s. 933.*

hlavu na jeho otevřenou hrud', aby tě tepy jeho milujícího srdce dokonale zbláznily.“ (Cesta 884)

Každý bude na této cestě potřebovat povzbuzení a útěchu, protože nikdo nejsme dost velkorysí.

„Tahle malodušnost, způsobená nedostatkem tvé velkorysosti, tvoje pády, tvé kroky zpět – možná pouze zdánlivé – v tobě vyvolávají často dojem, že jsi rozbil cosi nesmírně cenného (své posvěcení). Netrap se: použij ve svém nadpřirozeném životě moudrý způsob, kterým podobné konflikty řeší prosté děti. Rozbily něco – obyčejně něco křehkého – co si jejich otec velmi cenil. – Je jim to líto, možná pláčou, ale nechávají se utěšit majitelem té, pro jejich nešikovnost, už nepoužitelné věci... A otec zapomíná na cenu toho zničeného předmětu – ačkoli byla vysoká – a pln něžnosti nejen že odpouští, ale maličkého utěšuje a povzbuzuje. – Nauč se to.“(Cesta 887)

Tato odevzdanost posléze způsobí u svatého Josemaríi touhu po větší jemnosti a důvěrnosti vůči Otci.

„Přiznávám svou nešikovnost, má Lásko, která je tak velká....tak, že dokonce i když chci laskat, ubližuji. – Zjemni způsoby mé duše: dej mi, chci, abys mi dal, v rámci houževnaté mužnosti tohoto života dětství, tu jemnost a důvěrnost dětí vůči svým rodičům, která je hlubokým projevem jejich Lásky.“ (Cesta 883¹⁶⁰)

V poznámce z příštího dne se k prosbě z našeho bodu 883 vrací: Když jsem, na předchozí stránce, prosil o jemnost v Lásce, netušil jsem, že ten samý den v četbě ‚El caminito de infancia¹⁶¹, ji najdu jako jednu z charakteristik této duchovní cesty. To mě více a více ujišťuje o kráse a sladkosti této cesty, protože vede hříšníky k tomu, aby vnímali jako vnímali svatí.

---

¹⁶⁰ Tento bod je v původní poznámce de facto pokračováním předcházejícího bodu 882.

¹⁶¹ Jedná se o knihu P. Gabriela Martina *El caminito de infancia espiritual según la vida y escritos de la Beata Teresita del Niño Jesús*, kterou svatý Josemaría začal číst 13. ledna 1932, takže se dá předpokládat, že za pět dní mohl být u kapitoly ‚En este todo por amor, sonreír siempre a Dios. La delicadeza en el amor‘ (s. 64-67). Srov, *Camino - Edición crítico-histórica*, pozn. 11, s. 933.

4.5 Učenlivost a mužnost

Odevzdání se od nás bude vyžadovat učenlivou poslušnost (viz 871). Tato poslušnost učedníka se však neobejde bez opravdové pevnosti a mužnosti.

„Duchovní dětství není duchovní pošetilst, ani ‚změkčilost‘: je to cesta rozumná a pevná, kterou, pro její obtížnost, musí duše nastoupit a v ní pokračovat, vedena rukou Boží.“ (Cesta 855)

Svatý Josemaría je v tomto ohledu na své syny až neúprosný, když říká: „Buď dítětem. – A ještě více. – Nezůstaň v pubertě: viděl jsi někdy něco směšnějšího, než když se výrostek snaží hrát si na dospělého, nebo když se dospělý snaží ze sebe dělat infantilní dítě? Dítětem před Bohem: a proto, člověkem velmi mužným ve všem ostatním. – Aah!: zanech ty manýry polštářového psa.“ (Cesta 858)

Podobná myšlenka zaznívá v jedné z jeho přednášek¹⁶², kterou svatý Josemaría pronesl během občanské války, když se ukrýval na Honduraském velvyslanectví v Madridu.

Říká v ní: „Dříve jsme se cítili být přitahováni cestou dětství. Usilovali jsme se, nadpřirozeně řečeno, být malými dětmi. Ale narazili jsme na překážky, které nám vzaly dech a vzdálily nás od tohoto projektu. A to proto, v závorkách řečeno, že tato cesta dětství si vyžaduje obzvláště mužnou a energickou vůli. Není to cesta pro změkčilé lidi. Kdo chce být dítětem před Bohem má být při všech svých aktivitách ve světě rozhodný, svatě bezostyšný a odolný ve všech zkouškách. Nadpřirozeně se odevzdávat do Božích rukou, jako se dítě odevzdává do rukou svého otce, přičemž jeho vnější chování má být prosto veškeré dětinskosti. Čím více dítětem, tím více člověkem, více rozumným, více zmužilým, což je od slova „moc, síla“: více silným ve vůli.“¹⁶³

Jinde zase svatý Josemaría zdůrazňuje vzhledem k pokroku na této cestě dětství potřebu podřízení si rozumu, což je těžší než podřízení si vůle.

„Duchovní dětství vyžaduje podříditi si rozum, což je obtížnější než podříditi si vůli. – K podřízení si rozumu je, vedle milosti Boží, potřeba

---

¹⁶² Nazvané „*Kdo nebude jako dítě nevejde do Nebeského Království*“.

¹⁶³ Srov, Camino - *Edición crítico-histórica*, s. 920.

neustálého cvičení vůle, kdy se jí znovu a znovu odříká, stejně jako když se odříká tělu. Tak následuje paradox: kdo následuje tuto „Malou cestu dětství“¹⁶⁴ potřebuje k tomu, aby se stal dítětem, posílit a zmužnit svoji vůli.“ (Cesta 856)

V poznámce ze dne 17. prosince 1931, svatý Josemariá rozebírá svou vlastní zkušenost dětství a naráží na toto podřízení si rozumu:

„Někdy se cítíme být přitahováni k tomu, abychom dělali dětinské maličkosti: dokud se tyto úkony nestanou rutinou, nejsou neplodné. Například: představme si duši, která jde cestou duchovního dětství, a každou noc když jde spát, přikryje také dřevěnou sošku Nejsvětější Panny. Rozum se bouří proti podobným činnostem, protože se mu jeví jako naprosto zbytečné. Ale maličká duše (*alma pequena*¹⁶⁵), zasažená milostí, jasně vidí, že dítě by kvůli lásce tak jednalo. A tak, mužná vůle, kterou mají všechny duchovní děti, přinutí rozum kapitulovat (srov. b/856)...A jestli taková dětská duše pokračuje v oblékání sošky naší Paní každý den, dělá tak každý den malé dílo nádhery před Bohem, a dokud do něj nevstoupí rutina, bude to dílo plodné, jako je Láska plodná vždycky.

O čtyři roky později si zase poznamenal:

„Už v noci neoblékám mou ‚Pannu Marii Polibků‘. V té době, kdy jsem přikrýval sošku mé Matky, jsem se učil životu dětství. Jak mi to pomohlo! Ale dnes by to byla rutina.“

4.6 Maličkosti lásky

Maličká duše zasažená milostí tak projevuje svou lásku v maličkostech lásky, které ji někdy obtěžují¹⁶⁶ a často jsou spojeny s malými kříži.

---

¹⁶⁴ Použitý termín ‚malá cesta dětství‘ (*caminito de infancia*) je převzatý ze slovníku svaté Terezie z Liseiux a signalizuje, že i téma *podřízení rozumu vůli* je inspirováno její Malou cestou. A není divu, protože poznámka z onoho 13. prosince je vlastně reflexe rozhovoru svatého Josemarií s P. Norbertem Rodríguezem, se kterým roku 1929 vstoupil do *Unión sacerdotal de hermanos espirituales de Santa Teresita*. Srov, Camino - *Edición crítico-histórica*, s. 918-919.

¹⁶⁵ Srov, b/873.

¹⁶⁶ „Nestarej se, jestli se zlobíš, když děláš ty maličkosti, které On po tobě chce. – Jednou se tomu zasměješ...Nevidíš, s jakou upřímnou nechutí podává dítě otci, který ho zkouší, sladkost, jež má v ruce? – Ale, dá mu ji: láska zvítězila.“ Cesta, 881.

„Píchnutí. – A další, a další. – Snášej je, člověče! Nevidíš, že jsi tak malý, že ve svém životě – na své malé cestě¹⁶⁷ – můžeš obětovat pouze tyto malé kříže? Kromě toho, uvědom si: kříž za křížem – píchnutí..., a další.... jak velké množství! A nakonec, dítě, dokázalo si velikou věc: Lásku.“ (Cesta 885)

Proto se svatý Josemaría nebojí tvrdit, že cesta dětství nás přivede k všemohoucnosti¹⁶⁸, a to k všemohoucnosti lásky, která vždy přitahuje Boží milosrdenství a odpuštění.

„Naše vůle je, s milostí, všemohoucí před Bohem. – Tak například, když jedeme tramvají a vzhledem k tolika urážkám našeho Pána řekneme Ježíšovi s účinnou vůlí: ‚Můj Bože, chtěl bych udělat tolik úkonů lásky a zadostiučinění, kolik obrátek udělají kola tohoto vozu‘, a v tu chvíli jsme, v Ježíšových očích, skutečně milovali a zadostiučinili tak, jak jsme si přáli. Taková ‚hloupost‘ nepřesahuje meze duchovního dětství: je to věčný dialog mezi nevinným dítětem a otcem, zblázněným do svého syna. -Jak mě máš rád? Řekni! – A malý slabikuje: Mi-li-on-krát!“ (Cesta 897)

---

¹⁶⁷ V tomto bodě se podruhé a naposledy v celé knize setkáváme s výrazem ‚malá cesta‘ (*caminito*), který nás společně s ‚mučením špendlíky‘ (*martirio a alfilerazos*) bezprostředně odkazuje k malé cestě svaté Terezie z Lisieux. Srov, *Camino - Edición crítico-histórica*, pozn. 14, s. 934.

¹⁶⁸ Srov, body 863, 875.

5. VLIV SVATÉ TEREZIE Z LISIEUX

Poté, co jsme pečlivě analyzovali cestu duchovního dětství ve spisech svatého Josemaríi Escrivá, se v této poslední kapitole zaměříme na společné prvky duchovního dětství u svaté Terezie z Lisieux a v pojetí svatého Josemaríi Escrivá.

Malá světice z Lisieux měla na zakladatele Opus Dei bezesporu vliv. Vyplývá to i z toho, že jako mladý kněz vstoupil v roce 1929 společně s P. Norbertem Rodríguezem do kněžského sdružení *Unión sacerdotal de hermanos espirituales de Santa Teresita*.

U příležitosti třetího výročí založení Opus Dei (2. října 1931 v předvečer svátku svaté Terezie z Lisieux), si svatý Josemaría poznamenává do svých Poznámek:

„Lichotil jsem mu (Andělu Strážnému) a řekl jsem mu, aby mě naučil milovat Ježíše tak, jako jej miluje on. Nepochybně Svatá Terezie – kterou denně vzývám – mě chtěla před svým svátkem něčím obdarovat, a tak dosáhla u mého anděla strážného, aby mě dnes naučil modlitbu dětství. Jak dětinské věci jsem dnes řekl Pánu! S naprostou důvěrou dítěte, které mluví k Velkému Příteli, jehož láskou si je jisto: ať žiji jen pro Tvé Dílo – prosil jsem ho: ať žiji jen pro Tvou Slávu, ať žiji jen pro Tvou Lásku.“¹⁶⁹

V chápání cesty duchovního dětství mu také velmi pomohla knížka, kterou napsal P. Gabriel Martín s názvem *El caminito de infancia espiritual según la vida y escritos de la Beata Teresita del Niño Jesús*. 14. ledna 1932 si o této knížce poznamenal:

„Včera jsem poprvé začal listovat knihou, kterou si musím mnohokrát pomalu přečíst: je to kniha ‚*Cestička duchovního dětství*‘ od P. Martina. Z této četby jsem pochopil, jak mně dával Ježíš cítit, dokonce pouhými obrázky a sochami, cestu svaté Terezičky. V těchto Kateřinkách je zaznamenáno leccos, co to potvrzuje. Pomalu si přečtu také ‚*Dějiny duše*‘. Myslím, že už jsem je jednou četl, ale nepřikládal jsem jim význam a

---

¹⁶⁹ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 404-405.

nezanechaly zřejmě stopy na mém duchu. Byla to Mercedes¹⁷⁰, kdo jako první způsobil, že jsem pochopil a obdivoval a chtěl napodobit její obdivuhodný život: skrýt se a zmizet. Ale tento životní plán, jenž byl u ní důsledkem, chutným plodem její niterné a hluboké pokory, není koneckonců nic jiného než podstata a jádro duchovního dětství. Tehdy mě polapila Terezička a vedla mě s Mercedes prostřednictvím Pany Marie, mé Matky a Paní, k Ježíšově Lásce.“¹⁷¹

U obou světců se objevují, když ve svých spisech mluví o duchovním dětství, některá společná témata.¹⁷²

Jedním z nich je například věrnost v malých věcech. Na této cestě všedního života se oba naši světcí inspirovali životem Svaté rodiny v Nazaretě. Přičemž věrnost v malých věcech je doporučována samotným Ježíšem v Evangelii: Kdo je věrný v maličkosti, je věrný i ve velké věci, a kdo je v maličkosti nepoctivý, je nepoctivý i ve velké věci. (Lk 16,10)¹⁷³

Dalším jejich společným tématem je tzv. bodání špendlíky (alfilerazos). Tímto termínem svatá Terezička nazývala ona malá protivenství, se kterými se setkává každý člověk v událostech svého běžného života. Je odvozen z její zkušenosti, když se při šití často a nečekaně píchla špendlíkem do prstu (srov. Cesta 885). Tato pasivní umrtvování se obzvlášť dobře praktikují v každodenním styku s druhými lidmi, ovšem za předpokladu, že je vidí pouze Bůh.¹⁷⁴

Vedle tohoto pasivního umrtvování oba světcí svorně doporučovali svým svěřencům i jinou formu umrtvování – v podobě přemáhání své špatné nálady, smutku nebo jiného rozladění – a používali k tomu společné označení tvářit se dobře (*poner buena cara*).¹⁷⁵

---

¹⁷⁰ Mercedes Reyna O’Farrill byla řeholnice v Patronátu nemocných. Zemřela v pověsti svatosti 23. ledna 1929. Svatý Josemaría se v té době o ní staral. Často ji později prosil o přímluvu a sbíral materiály k potencionálnímu procesu jejího blahřečení.

¹⁷¹ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 415.

¹⁷² Mnohé příklady s odkazy na konkrétní místa ve spisech obou světců uvádí ve svém článku Francisco Gallego Lupiáñez. Srov, LUPÍÁÑEZ Francisco Gallego, *Influencia de Santa Teresa del Niño Jesús en le Beato Josemaría Escrivá de Balaguer*, Carmelus 47 (2000), fasc. 1, (dále jen: LUPÍÁÑEZ, *Influencia*), s. 95-98.

¹⁷³ Srov, LUPÍÁÑEZ, *Influencia*, s.100-103.

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 103–104.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 105.

Dalšími jejich společnými výrazy jsou: Bůh se nenechá předčít ve velkorysosti nebo být apoštolem apoštolů.

Tím druhým výrazem označovala Svatá Terezie obětování svých modliteb a osobních obětí za plodné působení kněží, zvláště kněží-misionářů, kdežto Svatý Josemaría používal výraz být apoštolem apoštolů v širším slova smyslu. Označoval jím ty, kteří svými modlitbami, obětmi nebo slovy působili na ostatní (nejen kněze), aby se sami více věnovali apoštolátu.¹⁷⁶

Posledním společným tématem obou světců, které si zde uvedeme, je taktika na rozptýlenost při modlitbě. Oba svorně doporučovali, svěřit do Boží péče všechny ty, kteří nám při naší modlitbě přijdou na mysl, namísto toho, aby nás při modlitbě vzpomínky na ně rozptylovaly (viz Cesta 891).¹⁷⁷

ZÁVĚR

---

¹⁷⁶ Tamtéž, s. 105–106.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 107–108.

Vedle společných rysů, v pojmání duchovního dětství u svatého Josemaríi Escrivá a u svaté Terezie z Lisieux, můžeme u každého z nich nalézt i jistou osobitost, která je pochopitelná jak vzhledem k jejich rozdílným povoláním tak rozdílným životním okolnostem.

Escrivá, jakožto kněz a teolog, ve svých promluvách například často zdůrazňuje doktrinální základ této cesty dětství.

„Často jsem rozjímal o tomto životě duchovního dětství, který je spojený se statečností, neboť vyžaduje silnou vůli, vyváženou zralost, pevný a otevřený charakter. Být zbožný jako dítě; ale ne nevědoucí, neboť každý se musí věnovat podle svých schopností vážnému, vědeckému studiu víry; to všechno je teologie. Tedy, zbožnost dětí a bezpečná nauka teologů.“¹⁷⁸

Na základě našich analýz ve třetí a čtvrté kapitole můžeme uvést jako další osobitý důraz, který svému pojetí duchovního dětství vtiskl zakladatel Opus Dei, velmi úzkou provázanost Božího synovství a cesty dětství.

Tuto skutečnost nám dokládá i jeho vzpomínka z roku 1949:

„Měl jsem ve zvyku, když jsem byl mladý, nepoužívat žádnou knihu pro meditaci. Odříkával jsem Pater Noster, vychutnával slovo za slovem a zastavoval se, když jsem si uvědomil, že Bůh je Pater, můj Otec, že bych se měl cítit jako bratr Ježíše Krista a všech lidí. Nevycházel jsem z údivu, když jsem si říkal, že jsem – Boží syn! Po každém takovém zamyšlení jsem byl silnější ve víře, jistější v naději, prodchnutější láskou. A v mém srdci se zrodila potřeba, abych byl, když už jsem Božím synem, malým dítětem, ještě nesamostatným. Odtud pocházelo mé přání prožívat ve svém vnitřním životě, dokud to šlo – dokud to jde – dětství, a doporučoval jsem to vždy těm svým, třebaže jsem jim nechával svobodu.“¹⁷⁹

Dalším specifikem tohoto pojetí duchovního dětství je jeho sekulární zaměření, které vychází z laické povahy onoho nového poselství, které hlásal svatý Josemaría Escrivá, když říkal, že se obyčejní muži a ženy mohou stát „kontemplativními uprostřed světa“. A to skrze svou ochotu

---

¹⁷⁸ *Jít s Kristem*, 10.

¹⁷⁹ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 404.

všechnu svou činnost nabízet Bohu - svému Otci, a díky níž se stávají schopnými „zbožšťovat svět“.¹⁸⁰

Jako specifikum tohoto pojetí duchovního dětství nakonec musíme zmínit samotné svědectví života svatého Josemaríi, které mělo svůj počátek v onom období od října 1931 do března 1932, kdy ve svém životě intenzivně prožíval skutečnost duchovního dětství¹⁸¹, a které trvalo až do konce jeho života. Tři měsíce před svou smrtí se přiznává v jedné své meditaci:

“Po padesáti letech jsem stále jako dítě, které žvatlá. Každý den začínám a znovu začínám. A tak budu až do konce dnů, které mi zbývají: pořád začínat. Pán to tak chce, aby u žádného z nás nebyly nijaké motivy pýchy ani hloupé marnosti. Musíme na Něm viset, viset na Jeho rtech: pozorně naslouchat, s napjatou vůlí, která je připravená následovat Boží vnuknutí.“¹⁸²

---

¹⁸⁰ „Obrazne povedané, spiritualita Opus Dei je presýtená „pocitom Božieho detstva“. Je to logický fakt, keďže život žitý uprostred sveta, na ktorý poukazuje Josemaría Escrivá, si nemožno vysvetliť ako jeho *zosvetštenie* (.). Preto sa musí kresťan, človek z ulice, zaneprázdnený tisícovými povinnosťami v práci, v rodine a vo voľnom čase, stať „kontemplatívny uprostred sveta“ (.). Keď Josemaría Escrivá hovorí laikom o „kontemplácii uprostred sveta“, nevymýšľa tým nič nové, iba vrhá nové svetlo na skutočnosti, ktoré sa v dnešných časoch ocitli v zabudnutí. „Modlitba srdce“ dnešného muža či ženy, ktorí žijú vo svete, musí byť nielen sústavná, ale aj zastávať úlohu mimoriadnej dôležitosti. Táto modlitba prináša človeku vedomie prijatia osobnej úlohy Božieho dieťaťa žijúceho vo svete a zároveň premieňa celé ľudské konanie na ponuku adresovanú Bohu, čím nastáva *zbožštenie sveta*.“ Cit, ROMANO, Giuseppe, *Opus Dei - Nájsť Boha v práci a v každodennom živote*, Bratislava, 1999, s. 46-49.

¹⁸¹ Srov, DE PRADA, *El Fundador del Opus Dei*, s. 404-422.

¹⁸² Srov, *Camino - Edición crítico-histórica*, s. 917.

Použitá literatura

Prameny:

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Cesta, Brno, 1992.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Camino -Edición crítico-histórica preparada por Pedro Rodríguez, Madrid, 2002.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Svatý růženec, Brno, 1993.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Brázda, Brno, 1995.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Výheň, Brno, 2001.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Jít s Kristem, Praha-Zvon, 1995.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer, Boží přátelé, Praha-Zvon, 1999.

ESCRIVÁ, Josemaría de Balaguer Křížová cesta, Brno, 2002.

Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer, Brno, 2002.

Sekundární literatura:

CARVAJAL, Francis, Fernandez – BETETA, P., Hijos de Dios – La filiación divina que vivió y predicó El Beato Josemaría Escrivá, Pamplona, 1993.

DE PRADA, Andrés Vázquez, El Fundador del Opus Dei, I. Señor, que vea!, Madrid 1997.

DEL PORTILLO, Álvaro, Rozhovor o Zakladateli Opus Dei, Bratislava, 2002.

GONDRAND, Francois, Al paso de Dios, Madrid, 1984.

JAN PAVEL II, Proslov k účastníkům Teologického kongresu o učení bl. Josemaríi Escrivá, 14. října 1993, Řím, Informační list č.4, Praha, 1997.

JAN PAVEL II, Svatý Josemaría: světec každodennosti, Proslov při audienci 7. října 2002, Informační list – prosinec 2003, Brno, 2003.

JOHNSON, Paul, Dějiny 20. století, Praha, 1991.

LUPIÁÑEZ, Francisco Gallego, Influencia de Santa Teresa del Niño Jesús en le Beato Josemaría Escrivá de Balaguer, Carmelus 47 (2000).

MESSORI, Vittorio, Případ Opus Dei, Brno, 1998.

OCÁRIZ, Fernando, La filiación divina, realidad central en la vida y en la enseñanza de Moans. *Escrivá de Balaguer, Scripta Theologica* 134 (1981), 513-552.

ROMANO, Giuseppe, *Opus Dei - Nájst' Boha v práci a v každodennom živote*, Bratislava, 1999.

STÖHR, Johannes, La vida del cristiano según el espíritu de filiación divina, *Scripta Theologica* 24 (1992), 879-893.

OBSAH

Úvod	3
1. ŽIVOTOPIS SVATÉHO JOSEMARÍI ESCRIVÁ DE BALAGUER.....	5
1.1 Před zrozením Opus Dei.....	5
1.1.1 Dětství.....	5
1.1.2 Cesta ke kněžství.....	8
1.1.3 Knězem.....	10
1.2 Zrození a počátky Opus Dei	11
1.2.1 Zrození Opus Dei	11
1.2.2 V době španělské občanské války	16
1.2.3 Nový rozvoj	19
2. SPISY SVATÉHO JOSEMARÍI ESCRIVÁ DE BALAGUER	21
2.1 Z osobních duchovních zkušeností a postřehů vzniká nová spiritualita.....	22
2.2 Kateřinky.....	23
2.3 Formační okružní listy	28
2.4 Publikované spisy	30
3. BOŽÍ SYNOVSTVÍ – ZÁKLAD DUCHOVNÍHO DĚTSTVÍ.....	32
3.1. Bytí synů Božích.....	32
3.1.1 Boží záměr.....	32
3.1.2 Synové Boží skrze Krista: být ipse Christus.....	34
3.1.3 Boží synové v Duchu svatém.....	36
3.1.4 Synové Boží, synové Panny Marie a svatého Josefa.....	37
3.1.5 Boží synové, bratři všech lidí.....	38
3.2 Jednat jako Synové Boží	40
3.2.1 Svoboda Božích synů.....	41
3.2.2 Obrácení Božích synů	42
3.2.3 Malé děti Otce.....	44
3.2.4 Radost a pokora Božích synů	45
3.2.5 Naděje Božích synů.....	47
3.2.6 Práce Božích synů.....	49

3.2.6 Zbožnost Božích synů	53
3.2.7 Modlitba Božích synů.....	56
3.2.8 Apoštolát Božích synů.....	57
3.2.9 Bolest a smrt Božích synů.....	59
4. DUCHOVNÍ DĚTSTVÍ V CESTĚ.....	61
4.1 Cesta	61
4.1.1 Redakce Cesty	62
4.1.2 Struktura celé knihy	63
4.1.3 Dvě kapitoly o duchovním dětství v kontextu celé knihy ..	65
4.2 Dvě kapitoly o duchovním dětství.....	66
4.1. Vnitřní svoboda	66
4.2 Obecně o cestě duchovního dětství.....	67
4.3 Modlitba	68
4.4 Prostota a odevzdanost dítěte.....	69
4.5 Učenlivost a mužnost.....	71
4.6 Maličkosti lásky.....	72
5. VLIV SVATÉ TEREZIE Z LISIEUX.....	75
ZÁVĚR	77
Použitá literatura.....	80
OBSAH.....	82
Summary	84

Summary

The way of the spiritual childhood in the writings by Saint Josemaria Escriva de Balaguer

After a biography of Saint Josemaría Escrivá follows description of his writings. The main point of the work is the analysis of the divin filiation and the spiritual childhood in the books of Saint Josemaría Escrivá. Last short chapter speaks about common elements of the way of the spiritual childhood by Saint Josemaría Escrivá and Saint Teresa of Lisieux.

The keywords:

spiritual childhood

divin filiation

josemaria escriva

opus dei

way